

W serii MEDIA
początku XXI wieku ukazały się:

- Tom 1. **Ł. Szurmiński**, *Mechanizmy propagandy. Wizerunek konfliktu kosowskiego w publicystyce*
- Tom 2. **J. Olędzki**, *Etyka w polskim public relations. Refleksje badawcze*
- Tom 3. **A. Kozieł, K. Gajlewicz (red.)**, *Media masowe wobec przemocy i terroryzmu*
- Tom 4. **W. Gogołek**, *Komunikacja sieciowa. Uwarunkowania, kategorie i paradoksy*
- Tom 5. **P. Stęпка**, *Model zinstytucjonalizowanych działań lobbingsowych firm telewizyjnych wobec instytucji Unii Europejskiej*
- Tom 6. **R. Habielski, D. Rafalska (red.)**, *Aparat represji wobec inteligencji w latach 1945–1956*
- Tom 7. **J. Olędzki (red.)**, *Public relations w komunikowaniu społecznym i marketingu*
- Tom 8. **Ł. Szurmiński (red.)**, *Media a rok 1989. Obraz przemian i nowe zjawiska na rynku*
- Tom 9. **P. Swacha**, *Polityka informacyjna Polskiego Stronnictwa Ludowego 1945–1947*
- Tom 10. **T. Gackowski (red.)**, *Zawartość mediów, czyli rozważania nad metodologią badań medioznawczych*
- Tom 11. **K. Gajlewicz-Korab**, *Obraz muzułmanów we Francji w tamtejszych tygodnikach opinii*
- Tom 12. **T. Gackowski, J. Dziedzic (red.)**, *Manipulacja w mediach. Media o manipulacji*
- Tom 13. **A. Waszkiewicz**, *Wizerunek organizacji. Teoria i praktyka badania wizerunku uczelni*
- Tom 14. **J.W. Adamowski, A. Jaskiernia (red.)**, *Systemy medialne w XXI wieku. Wspólne czy różne drogi rozwoju?*
- Tom 15. **M. Stępień**, *Struktura budowy utworu. Dzieło literackie w filozofii, naukach humanistycznych, literaturoznawstwie i prawie autorskim.*

Kultury prosumpcji
O niemożności powstania globalnych
i ponadpaństwowych społeczności fanów

Kultury prosumpcji

**O niemożności powstania globalnych
i ponadpaństwowych społeczności fanów**

Piotr Siuda

tom 16

ISBN 978-83-7545-378-2

www.aspra.pl

KSIĘGARNIA KATALOG
WYŚYŁKOWA WYDAWNICZY

Kultury prosumpcji
O niemożności powstania globalnych
i ponadpaństwowych społeczności fanów

SERIA

MEDIA
początku XXI wieku

TOM 16

© Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego

Komitet redakcyjny

Janusz W. Adamowski, Jerzy Bralczyk, Bogusława Dobek-Ostrowska,
Michał Gajlewicz, Włodzimierz Gogołek, Rafał Habielski,
Marek Jabłonowski – przewodniczący, Andrzej Kozieł, Paweł Machcewicz,
Małgorzata Marcjanik, Maciej Mrozowski, Jerzy Olędzki, Radosław Pawelec,
Wiesław Sonczyk, Wiesław Władyka

Kultury prosumpcji

**O niemożności powstania globalnych
i ponadpaństwowych społeczności fanów**

Piotr Siuda

Instytut Dziennikarstwa
Uniwersytetu Warszawskiego
Warszawa 2012

**Publikacja dofinansowana przez
Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych
Uniwersytetu Warszawskiego**

Książka nagrodzona w konkursie „Studiów Medioznawczych”
na najlepszą pracę doktorską w 2011 r.

Redaktor naukowy serii
dr Dominika Rafalska

Recenzenci
prof. dr hab. Wojciech J. Burszta
dr hab. Krzysztof Olechnicki

Adiustacja i indeks
Anna Książkowska

Projekt okładki i layout
Stanisław Małecki

Fotografia na okładce
????????????????

© Copyright by Instytut Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego
© Copyright by Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2012

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości bądź części
niniejszej publikacji, niezależnie od zastosowanej techniki reprodukcji (drukarskiej,
fotograficznej, komputerowej i in.), wymaga pisemnej zgody Autora i Wydawcy.

Wydawca
Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR
03-982 Warszawa, ul. Dedala 8/44
tel. 602 247 367, faks 22 615 34 21
e-mail: oficyna@aspra.pl
www.aspra.pl

Skład i łamanie
OFI

ISBN 978-83-7545-358-4

Spis treści

Wstęp	9
Część pierwsza. Kultura popularna i globalizacja	
Rozdział I. Popkultura – od ubezwłasnowolnienia po prosumpcję	17
Rozdział II. Globalizacja popkultury	41
Część druga. Fani – awangarda kultury prosumpcji	
Rozdział III. Zaangażowanie fanów – od konsumpcji po produktywność ..	61
Rozdział IV. Fani jako członkowie wspólnoty	83
Rozdział V. Opór fanów	105
Rozdział VI. Fani jako awangarda kultury prosumpcji	125
Część trzecia. Kultury prosumpcji	
Rozdział VII. (Nie)globalni fani	155
Rozdział VIII. Polscy fani	201
Zakończenie	237
Aneks metodologiczny	243
Bibliografia	253
Indeks nazwisk	

Wstęp

Podjęty przeze mnie problem badawczy brzmi następująco: czy pochodząca z centrum procesów globalizacyjnych kultura prosumpcji, której awangardą są fani, jest zróżnicowana światowo (i czy w związku z tym mamy do czynienia z mnogością kultur prosumpcji)? U podstaw sformułowania problemu legła frustracja spowodowana obserwowanym w literaturze przedmiotu brakiem rozważań dotyczących ograniczeń i odmienności najnowszych trendów popkulturowych polegających na wdrażaniu prosumpcji. Zaistnienie tej ostatniej wiąże się z zachęcaniem konsumentów do aktywnego tworzenia, reinterpretowania i redystrybucji popproduktów. W pochwałach emancypacji, jaką niosą ze sobą te procesy, akademicy nie dostrzegają, że rysowany przez nich obraz nie jest do końca trafny. Mówi się (mniej lub bardziej bezpośrednio) o wszechogarniającym charakterze prosumpcji i jej jednakowości niezależnie od miejsca implementacji. Badacze nie zauważają, że w różnych częściach globu rozwija się ona inaczej – mamy do czynienia z różnym jej natężeniem oraz wielością pod względem formy. Wyjaśnię, że nie neguję zjawiska prosumpcji – niewątpliwie zaczyna ona dominować. Opisując tę zmianę, nie należy jednak popadać w nieuzasadniony zachwyt i dostrzegać ją tam, gdzie jeszcze nie dotarła i gdzie, ze względu na różne bariery, jej zasięg jest ograniczony.

Ważną częścią problemu badawczego jest założenie, że stan kultury prosumpcji da się określić przez analizę najbardziej zaangażowanego segmentu odbiorców, jaki stanowią fani¹, będący awangardą owej kultury. Wielbiciele tworzą wspólnoty mające wymiar lokalny – ukazując to, praca ma stanowić wkład w dziedzinę *fan studies*, do tej pory skrzętnie pomijającą problem globalnych różnic badanego zjawiska. Książka ma także zachęcić do dalszego podejmowania tematu i rozwijania go w jednym z możliwych kierunków, jakie zostaną przedstawione czytelnikowi.

Główne założenia tomu wymienić można w kilku punktach:

1. Kultura popularna tworzona jest w wyniku nastawionej na zysk produkcji przemysłu kulturowego (korporacje i firmy medialno-rozrywkowe), co nie stoi w sprzeczności z nowymi trendami, które nazwać można kulturą prosumpcji. Konsumentci nie są bierni, cechuje ich za-

¹ Obok terminu „fan” używam zamiennie słów „wielbiciel”, „miłośnik” oraz „entuzjasta”. Ignoruję to, że można się spierać, czy wymienione pojęcia są tożsame – stosuję je na przemian ze względów stylistycznych.

angażowanie i różnorodna działalność twórcza. W stopniu większym niż kiedykolwiek wcześniej znajdują się pod kuratelą koncernów, które drogi do sukcesu upatrują w wykształceniu się oddanej grupy nabywców pracujących na rzecz danego tekstu². Nie zmienia to faktu, że przemysł nastawiony jest na zarobek – był on priorytetem na długo przed nastaniem epoki prosumpcji, jest nadrzędnym celem także dzisiaj. Sprzyjający oddolnym aktywnościom charakter współczesnej kultury popularnej nie kłóci się z ekonomizmem przemysłu kulturowego.

2. Świat podzielić można na obszary wyodrębnione ze względu na wpływ, jaki mają na powstanie globalnej popkultury – centrum, półperyferie i peryferie (pomysł ten przyjąłem za Wallersteinem)³. Centrum (rdzeń) stanowią państwa będące światowymi nadawcami kultury pop, jak również podmiotami kształtującymi jej produkcję i dystrybucję. Jako takie stają się punktem odniesienia w ocenianiu rozwoju kultury prosumpcji na półperyferiach i peryferiach.
3. Rdzeniem są przede wszystkim Stany Zjednoczone „narzucające” najnowsze trendy produkcyjne. Dlatego właśnie model fanizmu funkcjonujący w tym kraju uznać można za typ idealny, od którego na półperyferiach i peryferiach obserwuje się odchylenia. Ich stopień zależy od dwóch czynników: zamożności i wolnego czasu konsumentów oraz kontekstu kulturowego, politycznego, historycznego, w którym oni funkcjonują. Można zatem mówić o oddolnej globalizacji popkultury, czyli zjawisku odbierania popproduktów przez pryzmat lokalnych uwarunkowań. W pracy pokazane zostanie to w oparciu o literaturę przedmiotu opisującą miłośników z różnych części świata oraz przeprowadzone badania.

Sprawozdanie z empirycznych dociekań ulokowane jest w ostatniej, trzeciej części, gdzie zdaję relację z dwóch projektów podstawowych i szeregu pobocznych. Do pierwszego typu należą badania, w których przeprowadzałem wywiady z akademikami zajmującymi się fanami. Chociaż nie posłużyłem się metodą delficką⁴ (ekspercką) tak, jak mówią wytyczne z nią związane, to jednak metoda ta była główną inspiracją dociekań, gdyż zdecydowałem się wykorzystać wiedzę, doświadczenie i opinie znawców z danej dziedziny. Za podstawowy uważam ponadto projekt mający wykazać specyfikę polskich wielbicieli science fiction, będących dla mnie egzemplifikacją tego, jak lokalność wpływa na fanizm.

² Pod pojęciem „tekst” rozumiem wszelkie popkulturowe produkcje, takie jak filmy, seriale, książki itd. (tekstami są też dla mnie gwiazdy filmowe, muzyczne czy sportowe).

³ I. Wallerstein, *Koniec świata, jaki znamy*, Warszawa 2004.

⁴ Metoda delficka to metoda heurystyczna, wykorzystywana do określenia prawdopodobieństwa lub czasu zajścia przyszłych zdarzeń. Postawioną prognozę uzyskuje się przez przeprowadzenie serii ankiet wśród ekspertów.

4. Podstawową jednostką różnicującą odbiór kultury popularnej jest państwo⁵, które za Janem Turowskim⁶ rozumiem jako formę organizacji społeczeństwa zakładającą istnienie ludności żyjącej na danym terytorium i podlegającej najwyższej suwerennej władzy. Poza tym państwo jest tworem obejmującym „całość warunków materialnych, cywilizacyjnych i społeczno-kulturalnych”⁷. Konsumowanie popproduktów zdeterminowane jest takimi elementami państwowymi, jak: stopień rozwoju gospodarczego, wartości i normy kulturowe oraz prawne, światopogląd podzielany przez większość obywateli, kontekst polityczny czy historyczny. To w państwie koncentrują się wszelkie różnicujące czynniki, które wpływają na to, jak przyjmuje się teksty globalne oraz w jakim zakresie i w jaki sposób wdrażane będą najnowsze procesy produkcyjne.

Wybierając państwo jako główną jednostkę dociekań, nie mam na celu zaprzeczać wpływom determinant takich jak etniczność, klasa, religia, płeć, wspólnota języka. Dlatego właśnie założenie, jakoby państwowość determinowała odmienności w recepcji kultury popularnej, jest wyraźniejsze dla państw homogenicznych pod względem narodowości czy pochodzenia etnicznego obywateli. Mimo to, nawet w sytuacji kiedy na terenie jednego kraju koegzystuje wiele grup etnicznych, państwowość jest nadrzędną ramą organizującą życie ludzi. Na różnice kulturowe nakładają się czynniki związane z gospodarką, prawem, polityką, historią danego kraju (taki pogląd zgodny jest z tym, co o narodzie, etniczności i państwie twierdzi Craig Calhoun)⁸. W wypadku heterogenicznych narodowościowo i etnicznie krajów należy być wyczulonym na odmienności wewnętrzne, jednak przyjąć można, że państwowość kanalizuje elementy różnicujące fanizm (i prosumpcję)⁹ – to w przypadku państwa mamy do czynienia ze wspomnianymi w punkcie trzecim kategoriami czynników.

⁵ W tym sensie, wówczas gdy używam terminu „lokalność”, mam przede wszystkim na uwadze państwowość.

⁶ J. Turowski, *Socjologia: Wielkie struktury społeczne*, Lublin 2000, s. 111.

⁷ Tamże.

⁸ Craig Calhoun, nawiązując do koncepcji państwa obywatelskiego, łączy pojęcie państwa z narodem w ten sposób, że rozdzielenie tożsamości państwowej od narodowej, a także państwa narodowego od emigranckiego (wielonarodowego, wieloetnicznego) przestaje mieć sens (państwo tworzy naród, a nie na odwrót). W rozumieniu Calhouna państwo to ludzie z całą swoją kulturową różnorodnością, na którą nakłada się właśnie tożsamość państwowa, chociaż będąca pochodną manipulacji politycznej, to jednak kształtująca codzienność wszystkich obywateli w jak największym stopniu. C. Calhoun, *Nacjonalizm*, Warszawa 2007.

⁹ Pogląd o primacie tożsamości państwowej nad innymi można również opierać na teoriach związanych z wielokulturowością, a mówiących o tym, że nawet w wypadku społeczeństw wieloetnicznych mamy do czynienia z pewną uniformizacją gwarantującą zwartość społeczną. Za owo ujednolicenie odpowiedzialne jest właśnie państwo – to w jego przypadku należy podkreślić spajającą rolę systemu wspólnych wartości ludzi żyjących w danym kraju. S. Mallavarapu, *Globalization and the Cultural Grammar of 'Great Power' Aspiration*, „International Studies” 2007, vol. 44, nr 2, s. 87–102.

Warto zaznaczyć, że rozważania, których celem byłoby zbadanie globalnego wymiaru kultury prosumpcji i jednocześnie uwzględnienie wpływu wszystkich determinant mogących ją różnicować, skazane byłyby na porażkę. Ze względu na wielość wzajemnych kombinacji i oddziaływań dostrzegam potrzebę wyodrębnienia jakiejś kategorii nadrzędnej. Państwo jest dla mnie „punktem zaczepienia”, co jest zrozumiałe tym bardziej, że w przypadku rozważań o globalizacji często jest jednostką różnicującą świat.

W swoim wyborze jednostki analizy chcę uniknąć często obecnej w naukach społecznych tendencji widocznej w pracach Benjamina R. Barbera¹⁰ czy Samuela Huntingtona¹¹. Przyjęcie tezy o kilku kręgach kulturowych mających się ze sobą zderzać wydaje mi się zbyt redukcyjnym, a wybranie kategorii innej niż państwo, „niższej” od niej, sprawą zbyt komplikującą rozważania.

Państwo jest elementem różnicującym – wybranym przeze mnie i eksponowanym ze względu na konkretne inspiracje naukowe, szeroki zakres podejmowanej problematyki, a także chęć wkroczenia na teren niezbyt dobrze do tej pory zbadany. Poprzestanie tylko na stwierdzeniu, że odbiór jest różnicowany lokalnie, wydało mi się zabiegiem mało konkretnym i niewnoszącym zbyt wiele do dyskusji nad prosumpcją i fanizmem, tym samym w żaden sposób nieposuwającym owej dyskusji do przodu.

5. W związku z odmiennymi w zależności od państwa mało prawdopodobne jest powstanie globalnych i ponadpaństwowych społeczności fanowskich (pierwsze grupować mają miłośników z całego świata, drugie z kilku krajów – na przykład tych najbogatszych)¹². Warunkiem wystarczającym do ukonstytuowania się takowych nie jest samo zainteresowanie danym zjawiskiem popkulturowym – bycie fanem jest zawsze naznaczone kontekstem lokalnym. Ową tezę konstruuje w opozycji do częstych w *fan studies* rozważań przedstawiających coś, co nazywane jest globalną wspólnotą fanów (*global fan community*). Wielu autorów, którzy o takich społecznościach piszą, właściwie ich nie definiuje, poprzestaje na wyjaśnieniach, jakoby były to grupy osób o takich samych zainteresowaniach. Jeśli zatem uznać, że wspólnotowość jest równoważna z czymś, co określić można mianem transnarodowości, czyli zwiększonej dzięki internetowi komunikacji między osobami z całego świata, to owszem – globalne społeczno-

10 B.R. Barber, *Dżihad kontra Mcświat*, Warszawa 2001.

11 S.P. Huntington, *Zderzenie cywilizacji*, Warszawa 2008.

12 Podkreślę, iż świadomy jestem, że czynniki takie jak religia, płeć czy klasa liczą się przy wskazywaniu różnic między odbiorcami z tego samego państwa. W literaturze przedmiotu pokazuje się, że konsumenci ulokowani na różnych szczeblach drabiny ekonomiczno-społecznej, w różnym wieku czy różnej płci podejmują inne działania odbiorcze – mimo wszystko ludziom z danego kraju bliżej jest do utworzenia społeczności niż osobom z różnych stron świata.

ści fanowskie powstają. Jednakże w moim ujęciu wspólnotowości taki sieciowy kontakt nie jest wystarczający, nieobecne są elementy potrzebne do nawiązania znaczących i mocnych relacji. Społeczności bazują na podobieństwie warunków, w których przyszło ludziom funkcjonować (owo podobieństwo warunkuje obiektywne zależności i stosunki, obopólność oddziaływania, respektowanie zasad współdziałania, trwałość kontaktu itd.). Grupy wielbicieli ujmuje obiektywistycznie¹³ (czyli w przeciwieństwie do spojrzenia w kategoriach wspólnot wyobrażonych, opartych na podzielanym poczuciu przynależności) i podkreślam, że w różnych państwach przybierają odmienne formy – wskutek odchyień od idealnego modelu amerykańskiego nie mogą zaistnieć podstawowe elementy spajające ludzi.

6. Niezwykle ważne jest to, że od tezy o braku ponadpaństwowych grup entuzjastów znaleźć można (rzadkie) wyjątki związane z tak zwanymi popkulturowymi kosmopolitami, czyli ludźmi, którzy w recepcji światowej kultury popularnej zdolni są wychodzić poza lokalne uwarunkowania. Ich przeciwieństwem są lokalsi, znacznie przewyższający liczebnie kosmopolitów. Ujęcie fanizmu przez pryzmat z jednej strony postawy kosmopolitycznej, z drugiej tej charakterystycznej dla lokalsów, jest novum w zakresie *fan studies*. Poza tym wskazanie na kosmopolitów ma w wypadku książki specyficzne zadanie dotyczące poszukiwania negatywnego przypadku, który zmodyfikował moją pierwotną tezę – początkowo zakładałem, że o różnicowaniu odbioru można mówić bez jakichkolwiek wyjątków. Badanie empiryczne przeprowadzone wśród fanów kosmopolitów podkreśla kontrast między nimi a lokalsami – okazuje się, że kosmopolici twardo zderzają swoje stanowisko z tym reprezentowanym przez lokalsów.
7. Niemożność powstania globalnych i ponadpaństwowych społeczności wielbicieli pozwala wnioskować o planetarnym zróżnicowaniu kultury prosumpcji. Ocena fanizmu w danym kraju umożliwia wyrokowanie, jak rozwinęła się w jego obrębie owa kultura.
8. W przypadku Polski można mówić o lokalnym wymiarze zjawiska fanizmu. Nasze państwo znajduje się poza centrum i dlatego przeważa w nim recepcja dóbr popkulturowych, a nie produkowanie ich na skalę globalną, co powoduje, że kultura prosumpcji rozwinęta jest słabiej niż w rdzeniu. Poza tym na odmienność polskich miłośników (od tych z centrum) wpływają uwarunkowania kulturowe czy historyczne. Krajowy przykład jest

¹³ W literaturze przedmiotu wskazuje się na trzy funkcje pojęcia społeczności: poznawczą, ideologiczną i metodologiczną. B. Cova, *Community and Consumption: Towards a Definition of Linking Value of Products and Services*, „European Journal of Marketing” 1997, vol. 31, nr 3–4, s. 297–316. Abstrahując od dwóch pierwszych, w książce nawiązuję do ostatniej, czyli tej, gdzie wspólnotę traktuje się jako typ idealny. Społeczność jest dla mnie w znacznej mierze konstruktem metodologicznym, który ma za zadanie ukazać różnice między miłośnikami z całego świata.

potwierdzeniem tez postawionych wcześniej i jako taki stanowi nowość – do tej pory rodzimi entuzjaści opisywani byli w kontekście amerykańskiego ujęcia, tak że nie uwzględniano lokalnej specyfiki zjawiska.

Struktura wywodu

W części pierwszej zapoznam czytelnika z podstawowymi definicjami i koncepcjami wykorzystywanymi w książce, a odnoszącymi się do kultury popularnej, globalizacji kulturowej oraz kultury prosumpcji.

W drugiej części scharakteryzowany zostanie (amerykański) typ idealny fana – zjawisko fanizmu ukażę przez pryzmat trzech wymiarów: konsumowania, wspólnotowości i produktywności. Wielbiciele to awangarda kultury prosumpcji – właśnie w tej grupie najwcześniej zaczęły się przejawiać zachowania i aktywności dla niej charakterystyczne. Badacze miłośników funkcjonujących przed epoką prosumpcji widzieli w nich subkultury, których członkowie przeciwstawiają się dominującej kulturze, ucieleśnionej w działaniach przemysłu kulturowego. Dzisiaj, kiedy przemysł ten się zmienia i stawia na nabywców najbardziej aktywnych, fani nie opierają się w dawnym tego słowa znaczeniu. To, co kiedyś nazwane zostało oporem, pozostało – wielbiciele dalej tworzą własne znaczenia, redystrybuują teksty, przekształcają je i dopasowują do własnych potrzeb i doświadczeń – inaczej jest to jednak traktowane. Właśnie wskutek sprzeciwiania się miłośnicy zaczynają być konsumentami ważnymi, opór został „oswojony”, zaczyna się go cenić, jest coraz powszechniejszy, koncerty czerpią z niego korzyści.

W części trzeciej pokazuję, że mało prawdopodobne jest zaistnienie globalnych i ponadpaństwowych społeczności fanów – w związku z tym nie można mówić o jednej światowej kulturze prosumpcji, lecz o kulturach. Fanizm jest różnicowany państwowo – narodził się w rdzeniu i rozprzestrzenił do krajów półperiferii i peryferii. Im dalej od centrum, tym bardziej ograniczony jest materialnymi warunkami bytowania ludzi. Dodatkowo, nawet jeśli w przyszłości doszłoby do zniesienia globalnych nierówności, fanizm i tak będzie zróżnicowany wskutek kontekstu kulturowego, politycznego czy historycznego. Ponieważ wielbiciele są awangardą kultury prosumpcji, przyjąć należy, że jest ona inna w różnych częściach świata z tych samych powodów, z jakich odmienny jest fanizm. W omawianym fragmencie książki przedstawiam empiryczne badania, które mają potwierdzić moje tezy – ukazują dociekania przeprowadzone w obrębie akademików z kręgu *fan studies*. Ponadto w części trzeciej analizuję również polskich miłośników jako egzemplifikację pomysłu o różnicach w zależności od państwa (skupiam się przede wszystkim na entuzjastach science fiction). Za pomocą badań rodzimych fanów pokazuję, jak fanizm i kultura prosumpcji funkcjonują na półperyferiach oraz w jaki sposób wpływać na nie mogą czynniki historyczne.

Bibliografia

Publikacje książkowe

- S. Abbott, *How Lost Found Its Audience: The Making of a Cult Blockbuster*, [w:] *Reading Lost: Perspectives on a Hit Television Show*, red. R. Pearson, London – New York 2009.
- N. Abercrombie, B. Longhurst, *Audiences: A Sociological Theory of Performance and Imagination*, London – Thousand Oaks – New Delhi 1998.
- R.C. Aden, *Popular Stories and Promised Lands: Fan Cultures and Symbolic Pilgrimages*, Tuscaloosa 1999.
- J. Alderman, *Sonic Boom: Napster, P2P and the Battle for the Future of Music*, London 2001.
- B.W. Aldiss, *Trillion Year Space: The History of Science Fiction*, New York 1986.
- A. Ali, *Community, Language, and Postmodernism at the Mouth of Hell*, [w:] *Buffy and Angel Conquer the Internet: Essays on Online Fandom*, red. M. Kirby-Diaz, Jefferson – London 2009.
- A. Ali, „In the World, But Not of It”: *An Ethnographic Analysis of an Online Buffy the Vampire Slayer Fan Community*, [w:] *Buffy and Angel Conquer the Internet: Essays on Online Fandom*, red. M. Kirby-Diaz, Jefferson – London 2009.
- B. Anderson, *Wspólnoty wyobrażone: rozważania o źródłach i rozprzestrzenianiu się nacjonalizmu*, Kraków 1997.
- C. Anderson, *Free: The Future of a Radical Price*, New York 2009.
- I. Ang, *Watching Dallas: Soap Opera and the Melodramatic Imagination*, New York 1985.
- A. Appadurai, *Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy*, [w:] *Global Culture: Nationalism, Globalization, and Modernity*, red. M. Featherstone, London 1995.
- A. Arvidsson, *Brand Management and the Productivity of Consumption*, [w:] *Consuming Cultures, Global Perspectives: Historical Trajectories, Transnational Exchanges*, red. J. Brewer, F. Trentmann, Oxford 2006.
- C. Atton, *Alternative Media*, London 2002.

- E. Babbie, *Badania społeczne w praktyce*, Warszawa 2006.
- C. Bacon-Smith, *Enterprising Women: Television Fandom and the Creation of Popular Myth*, Philadelphia 1992.
- C. Bacon-Smith, *Science Fiction Culture*, Philadelphia 2000.
- J. Bainbridge, *Worlds within Worlds: The Role of Superheroes in the Marvel and DC Universe*, [w:] *The Contemporary Comic Book Superhero*, red. A. Ndalians, New York 2008.
- B.R. Barber, *Dżihad kontra Mcświat*, Warszawa 2001.
- M. Barker, *Seeing How Far You Can See: On Being a „Fan” of 2000 AD*, [w:] *Reading Audiences: Young People and the Media*, red. D. Buckingham, Manchester 1993.
- M. Barker, E. Mathijs, *Watching The Lord of the Rings: Tolkien's World Audiences*, New York – Oxford 2008.
- M. Barker, K. Brooks, *Knowing Audiences: Judge Dredd: Its Friends, Fans and Foes*, Luton 1998.
- J. Baudrillard, *Spółeczeństwo konsumpcyjne*, Warszawa 2006.
- J. Baudrillard, *The System of Collecting*, [w:] *The Cultures of Collecting*, red. J. Elsner, R. Cardinal, London 1997.
- Z. Bauman, *Globalizacja*, Warszawa 2000.
- Z. Bauman, *Konsumenci w społeczeństwie konsumentów*, [w:] *Od kontestacji do konsumpcji: Szkice o przeobrażeniach współczesnej kultury*, red. M. Kempny, K. Kiciński, E. Zakrzewska, Warszawa 2004.
- Z. Bauman, *Spółeczeństwo w stanie obłężenia*, Warszawa 2006.
- N.K. Baym, *Talking about Soaps: Communicative Practices in a Computer-Mediated Fan Culture*, [w:] *Theorizing Fandom: Fans, Subculture and Identity*, red. C. Harris, A. Alexander, New Jersey 1998.
- H.S. Becker, *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*, New York 1991.
- Y. Benkler, *Bogactwo sieci: Jak produkcja społeczna zmienia rynki i wolność*, Warszawa 2008.
- H.M. Benshoff, *Secrets, Closets, and Corridors through Time: Negotiating Sexuality and Gender through Dark Shadows Fan Culture*, [w:] *Theorizing Fandom: Fans, Subculture and Identity*, red. C. Harris, A. Alexander, New Jersey 1998.
- D.D. Bielby, C.L. Harrington, *Global TV: Exporting Television and Culture in the World Market*, New York 2008.
- M. Bielenia, R. Grajewski, *Uczestnicy listy dyskusyjnej internetowego serwisu giełdowego Parkiet jako przykład społeczności wirtualnej oraz ich sposób komunikacji*, [w:] *Oblicza Internetu. Architektura komunikacyjna Sieci*, red. M. Sokołowski, Elbląg 2007.
- T. Bienias, *Internet*, Kraków 1998.

- R. Blay, *RL on LJ: Fandom and the Presentation of Self in Online Life*, [w:] *Buffy and Angel Conquer the Internet: Essays on Online Fandom*, red. M. Kirby-Diaz, Jefferson – London 2009.
- J. Bloom, *Cardboard Patriarchy: Adult Baseball Card Collecting and the Nostalgia for a Presexual Past*, [w:] *Hop on Pop: The Politics and Pleasures of Popular Culture*, red. H. Jenkins, T. McPherson, J. Shattuc, Durham 2002.
- D. Boyd, *Broadcasting in the Arab World: A Survey of Radio and Television in the Middle East*, Philadelphia 1982.
- W. Brooker, *A Sort of Homecoming: Fan Viewing and Symbolic Pilgrimage*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- W. Brooker, *Batman Unmasked*, London 2000.
- W. Brooker, *Television Out of Time: Watching Cult Shows on Download*, [w:] *Reading Lost: Perspectives on a Hit Television Show*, red. R. Pearson, London – New York 2009.
- W. Brooker, *Using the Force: Creativity, Community and Star Wars Fans*, New York – London 2002.
- S. Brower, *Fans as Tastemakers: Viewers for Quality Television*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.
- S. Brown, *Harry Potter and the Fandom Menace*, [w:] *Consumer Tribes*, red. B. Cova, R.V. Kozinets, A. Shankar, London – New York 2007.
- A. Bruns, *Blogs, Wikipedia, Second Life and Beyond: From Production to Produsage*, New York 2008.
- A. Bruns, *Gatewatching: Collaborative Online News Production*, New York 2005.
- A. Bruns, *Towards Produsage: Futures for User-Led Content Production*, [w:] *Proceedings: Cultural Attitudes towards Communication and Technology*, red. F. Sudweeks, C. Ess, Perth 2006.
- R. Bury, *Cyberspaces of Their Own: Female Fandoms Online*, New York 2005.
- K. Busse, *My Life Is a WIP on My LJ: Slashing the Slasher and the Reality of Celebrity and Internet Performances*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.
- C. Calhoun, *Nacjonalizm*, Warszawa 2007.
- G. Canclini, *Consumers and Citizens: Globalization and Multicultural Conflicts*, Minneapolis 2001.
- R. Canniford, A. Shankar, *Marketing the Savage: Appropriating Tribal Tropes*, [w:] *Consumer Tribes*, red. B. Cova, R.V. Kozinets, A. Shankar, London – New York 2007.

- M. Castells, *Społeczeństwo sieci*, Warszawa 2007.
- J. Castonguay, *The Political Economy of the Indie Blockbuster: Fandom, Intermediality, and The Blair Witch Project*, [w:] *Nothing That Is: Millennial Cinema and the Blair Witch Controversies*, red. S.L. Higley, J.A. Weinstein, Detroit 2004.
- D. Cavicchi, *Tramps Like Us: Music and Meaning among Springsteen Fans*, New York – Oxford 1998.
- M. Certeau, *Wynaleźć codzienność. Sztuki działania*, Kraków 2008.
- B. Chin, *Beyond Kung-Fu and Violence: Locating East Asian Cinema Fandom*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- M. Cicioni, *Male Pair-Bonds and Female Desire in Fan Slash Writing Culture*, [w:] *Theorizing Fandom: Fans, Subculture and Identity*, red. C. Harris, A. Alexander, New Jersey 1998.
- A. Ciecko, H. Lee, *Han Suk-kyu and the Gendered Cultural Economy of Stardom and Fandom*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- D. Clark, *What If You Meet Face to Face? A Case Study in Virtual/Material Research Ethics*, [w:] *Readings in Virtual Research Ethics. Issues and Controversies*, red. E.A. Buchanan, Hershey 2004.
- J. Clarke, *Style*, [w:] *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*, red. S. Hall, T. Jefferson, London – New York 2006.
- J. Clarke, *The Skinheads and the Magical Recovery of Community*, [w:] *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*, red. S. Hall, T. Jefferson, London – New York 2006.
- S. Clerc, *Estrogen Brigades and 'Big Tits' Threads: Media Fandom Online and Off*, [w:] *The Cybercultures Reader*, red. D. Bell, B.M. Kennedy, New York 2000.
- P. Cohen, *Subcultural Conflict and Workin Class Community*, [w:] *Culture, Media, Language: Working Papers in Cultural Studies, 1972–79*, red. S. Hall, D. Hobson, A. Lowe, P. Willis, London 2005.
- F. Coppa, *A Brief History of Media Fandom*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.
- N. Couldry, *On the Set of The Sopranos: „Inside” a Fan’s Construction of Nearness*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- N. Couldry, *The Place of Media Power: Pilgrims and Witnesses of the Media Age*, London 2000.

- Creative Industries*, red. J. Hartley, Malden 2005.
- A. Czaplińska, *Od fanów dla fanów. Inteligencja kolektywna i kultura daru w społeczności polskich fansuberów anime*, 2008, niepublikowana praca magisterska, Instytut Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.
- A. Czaplińska, P. Siuda, *Fandomy jako element ruchu społecznego „wolnej kultury”, czyli prawo autorskie a produktywność fanów*, [w:] *Homo Creator czy Homo Ludens? Twórcy – internauci – podróżnicy*, red. W. Muszyński, M. Sokołowski, Toruń 2008.
- A. Ćwikiel, *Między narracją a serializacją: fenomen Star Trek*, [w:] *Między powtórzeniem a innowacją: seryjność w kulturze*, red. A. Kisielewska, Kraków 2004.
- T.H. Davenport, J.C. Beck, *The Attention Economy: Understanding the New Currency of Business*, Boston 2001.
- G. Davis, G. Needham, *Queer(ing) Lost*, [w:] *Reading Lost: Perspectives on a Hit Television Show*, red. R. Pearson, London – New York 2009.
- C. Dell, „Lookit That Hunk of Man!”: *Subversive Pleasures, Female Fandom, and Professional Wrestling*, [w:] *Theorizing Fandom: Fans, Subculture and Identity*, red. C. Harris, A. Alexander, New Jersey 1998.
- A. Derecho, *Archontic Literature: A Definition, a History, and Several Theories of Fan Fiction*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.
- M. DesJardin, *Ephemeral Culture/eBay Culture: Film Collectables and Fan Investments*, [w:] *Everyday eBay: Culture, Collecting and Desire*, red. K. Hillis, M. Petit, N.S. Epley, New York 2006.
- M. Deuze, *Corporate Appropriation of Participatory Culture*, [w:] *Participation and Media Production: Critical Reflections on Content Creation*, red. N. Carpentier, B. De Cleen, Newcastle upon Tyne 2008.
- D. Dillman, *Mail and Internet Surveys: The Tailored Design Method*, New York 2000.
- K. Doktorowicz, *Społeczności wirtualne – cyberprzestrzeń w poszukiwaniu utraconych więzi*, [w:] *Społeczeństwo informacyjne: Wizja czy rzeczywistość?*, red. L. Haber, Kraków 2004.
- E. Doss, *Believing in Elvis: Popular Piety in Material Culture*, [w:] *Practicing Religion in the Age of the Media: Explorations in Media, Religion, and Culture*, red. S.M. Hoover, L. Schofield Clark, New York 2002.
- C. Driscoll, *One True Pairing: The Romance of Pornography and the Pornography of Romance*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.
- B. Ehrenreich, E. Hess, G. Jacobs, *Beatlemania: Girls Just Want to Have Fun*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.

- A. Elliot, *The Mourning of John Lennon*, Berkeley 1999.
- T.H. Eriksen, *Tyrania chwili*, Warszawa 2003.
- J. Fiske, *Reading the Popular*, London – New York 2003.
- J. Fiske, *Television Culture*, London 1987.
- J. Fiske, *The Cultural Economy of Fandom*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.
- J. Fiske, *Understanding Popular Culture*, London – New York 2005.
- F. Foer, *Jak futbol wyjaśnia świat, czyli nieprawdopodobna teoria globalizacji*, Lublin 2006.
- S. Ford, H. Jenkins, *Managing Multiplicity in Superhero Comics*, [w:] *Third Person: Authoring and Exploring Vast Narratives*, red. P. Harrigan, N. Wardrip-Fruin, Cambridge – London 2009.
- M. Foucault, *Nadzorować i karać: Narodziny więzienia*, Warszawa 2009.
- J. Friedman, *The Hybridization of Roots and the Abhorrence of the Bush*, [w:] *Spaces of Culture: City, Nation, World*, red. M. Featherstone, S. Lash, London 1999.
- K.H. Fuller, *At the Picture Show: Small Town Audiences and the Creation of Movie Fan Culture*, Washington – London 1996.
- M.L. Galician, *Sex, Love and Romance in the Mass Media*, New Jersey – London 2004.
- S. Garratt, *Signed, Sealed and Delivered*, [w:] *The Faber Book of Pop*, red. I. Kureishi, J. Savage, New York 2002.
- K. Gelder, *Subcultures: Cultural Histories and Social Practice*, London – New York 2007.
- C. Gillilan, *WAR OF THE WORLDS: Richard Chaves, Paul Ironhorse, and the Female Fan Community*, [w:] *Theorizing Fandom: Fans, Subculture and Identity*, red. C. Harris, A. Alexander, New Jersey 1998.
- Globalization in World History*, red. A.G. Hopkins, London 2002.
- W. Godzic, *Rozumieć telewizję*, Kraków 2001.
- M. Golka, *Kultura w przestrzeni globalnej*, [w:] *Spółeczne problemy globalizacji*, red. Z. Blok, Poznań 2001.
- M. Golka, *Socjologia kultury*, Warszawa 2007.
- J. Goulding, *Empire, Aliens and Conquest*, Toronto 1985.
- J. Gray, *Show Sold Separately: Promos, Spoilers, and Other Media Paratexts*, New York – London 2010.
- J. Green, H. Jenkins, *The Moral Economy of Web 2.0: Audience Research and Convergence Culture*, [w:] *Media Industries: History, Theory and Method*, red. J. Holt, A. Perren, New York 2009.
- S. Green, C. Jenkins, H. Jenkins, *Normal Female Interest in Men Bonking: Selection from The Terra Nostra Underground and Strange Bedfellows*, [w:] *Theorizing Fandom: Fans, Subculture and Identity*, red. C. Harris, A. Alexander, New Jersey 1998.

- L. Grossberg, *Is There a Fan in the House?: The Affective Sensibility of Fandom*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.
- S. Gwenllian Jones, *Phantom Menace: Killer Fans, Consumer Activism and Digital Filmmakers*, [w:] *Underground USA*, red. X. Mendik, L. Kaufman, London 2002.
- S. Gwenllian Jones, *Virtual Reality and Cult Television*, [w:] *Cult Television*, red. S. Gwenllian Jones, R.E. Pearson, Minneapolis – London 2004.
- S. Gwenllian Jones, *Web Wars: Resistance, Online Fandom and Studio Censorship*, [w:] *Quality Popular Television: Cult TV, the Industry and Fans*, red. M. Jancovich, J. Lyons, London 2003.
- M. Gwozda, E. Krawczak, *Subkultury młodzieżowe: Pomiędzy spontanicznością a uniwersalizmem*, [w:] *Socjologia kultury: Zarys zagadnień*, red. M. Filipiak, Lublin 2003.
- U. Hannerz, *Cosmopolitans and Locals in World Culture*, [w:] *Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity*, red. M. Featherstone, London 1995.
- M. Hardt, A. Negri, *Empire*, Cambridge 2000.
- C.L. Harrington, D.D. Bielby, *Global Fandom/Global Fan Studies*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, London – New York 2007.
- C.L. Harrington, D.D. Bielby, *Soap Fans: Pursuing Pleasure and Making Meaning in Everyday Life*, Philadelphia 1995.
- D. Hebdige, *Subculture. The Meaning of Style*, London – New York 2002.
- D. Hebdige, *The Meaning of Mod*, [w:] *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*, red. S. Hall, T. Jefferson, London – New York 2006.
- K. Hill, „Easy to Associate Angst Lyrics with Buffy”: An Introduction to a Participatory Fan Culture: *Buffy the Vampire Slayer* Vidders, *Popular Music and the Internet*, [w:] *Buffy and Angel Conquer the Internet: Essays on Online Fandom*, red. M. Kirby-Diaz, Jefferson – London 2009.
- M. Hills, *Fan Cultures*, London – New York 2006.
- S. Hinerman, ‘I’ll Be Here with You’: *Fans, Fantasy and the Figure of Elvis*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.
- R. Hoggart, *The Uses of Literacy: Aspects of Working Class Life*, New Brunswick 1998.
- S.P. Huntington, *Zderzenie cywilizacji*, Warszawa 2008.
- L. Hyde, *The Gift: Creativity and the Artist in the Modern World*, New York 2008.
- A. Idzikowska-Czubaj, *Funkcje kulturowe i historyczne znaczenie polskiego rocka*, Poznań 2006.

- M. Ito, *Technologies of the Childhood Imagination: Media Mixes, Hypersociality, and Recombinant Cultural Form*, [w:] *Structures of Participation in Digital Culture*, red. J. Karaganis, New York 2007.
- K. Iwabuchi, *From Western Gaze to Global Gaze: Japanese Cultural Presence in Asia*, [w:] *Global Culture: Media, Arts, Policy and Globalization*, red. D. Crane, N. Kawashima, K. Kawasaki, New York – London 2002.
- K. Iwabuchi, *How 'Japanese' Is Pokémon*, [w:] *Pikachu's Global Adventure: The Rise and Fall of Pokémon*, red. J. Tobin, London 2004.
- K. Iwabuchi, *Recentring Globalization: Popular Culture and Japanese Transnationalism*, Durham – London 2002.
- A. Jałżyńska, *Odlatując U.S.S. „Enterprise”: Star Trek – fenomen kulturowego odbioru przekazu audiowizualnego*, [w:] *Nowe nawigacje: współczesna kultura audiowizualna*, red. P. Kletowski, M. Wrona, Kraków 1999.
- K. Jankowski, *Hipisi: W poszukiwaniu ziemi obiecanej*, Warszawa 2003.
- A. Jawłowski, *Święty ład: rytuał i mit mundialu*, Warszawa 2006.
- T. Jefferson, *Cultural Responses of the Teds*, [w:] *Resistance through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*, red. S. Hall, T. Jefferson, London – New York 2006.
- H. Jenkins, *„Do You Enjoy Making the Rest of Us Feel Stupid?": alt.tv.twinpeaks, the Trickster Author and Viewer Mastery*, [w:] *Full of Secrets: Critical Approaches to Twin Peaks*, red. D. Lavery, Detroit 1995.
- H. Jenkins, *Fans, Bloggers, and Gamers: Exploring Participatory Culture*, New York – London 2006.
- H. Jenkins, *Kultura konwergencji: zderzenie starych i nowych mediów*, Warszawa 2007.
- H. Jenkins, *‘Out of the Closet and into the Universe’: Queers and Star Trek*, [w:] *American Cultural Studies*, red. J. Hartley, R. Pearson, Oxford 2000.
- H. Jenkins, *Pop Cosmopolitanism: Mapping Cultural Flows in an Age of Media Convergence*, [w:] *Globalization: Culture and Education in the New Millennium*, red. M.M. Suarez-Orozco, D.B. Qin-Hillard, Berkeley 2004.
- H. Jenkins, *‘Strangers No More, We Sing’: Filking and the Social Construction of the Science Fiction Community*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.
- H. Jenkins, *Textual Poachers: Television Fans and Participatory Culture*, New York – London 1992.
- J. Jenson, *Fandom as Pathology: The Consequences of Characterization*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.
- M. Jędrzejewski, *Subkultury a przemoc w perspektywie psychoedukacji, socjalizacji i samorealizacji dzieci i młodzieży*, Warszawa 2001.

- D. Johnson, *Fan-Tagonism: Factions, Institutions, and Constitutive Hegemonies of Fandom*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- D. Johnson, *The Fictional Institutions of Lost: World Building, Reality and the Economic Possibilities of Narrative Divergence*, [w:] *Reading Lost: Perspectives on a Hit Television Show*, red. R. Pearson, London – New York 2009.
- A.N. Joinson, *Przyczyny i skutki rozhamowanego zachowania w Internecie*, [w:] *Internet a psychologia: Możliwości i zagrożenia*, red. W.J. Paluchowski, Warszawa 2009.
- A.I. Karpovich, *The Audience as Editor: The Role of Beta Readers in Online Fan Fiction Communities*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.
- A. King, *The End of Terraces: The Transformation of English Football in the 1990s*, London 1998.
- M. Kirby-Diaz, *Buffy, Angel, and the Creation of Virtual Communities*, [w:] *Buffy and Angel Conquer the Internet: Essays on Online Fandom*, red. M. Kirby-Diaz, Jefferson – London 2009.
- M. Kirby-Diaz, *So, What's the Story? Story-Oriented and Series-Oriented Fans: A Complex of Behaviours*, [w:] *Buffy and Angel Conquer the Internet: Essays on Online Fandom*, red. M. Kirby-Diaz, Jefferson – London 2009.
- S. Kinsella, *Adult Manga*, London 2000.
- B. Kołtun, *Teoria „użytkowania i korzyści” – fazy rozwoju, podstawowe założenia*, [w:] *Nauka o komunikowaniu: Podstawowe orientacje teoretyczne*, red. B. Dobek-Ostrowska, Wrocław 2001.
- S.D. Kotuła, *WEB 2.0 – współczesny paradygmat Internetu*, [w:] *Oblicza Internetu: Architektura komunikacyjna Sieci*, red. M. Sokołowski, Elbląg 2007.
- P. Kowalski, *Parterowy Olimp: Rzecz o polskiej kulturze masowej lat siedemdziesiątych*, Warszawa 1988.
- R.V. Kozinets, *Inno-Tribes: Star Trek as Wikimedia*, [w:] *Consumer Tribes*, red. B. Cova, R.V. Kozinets, A. Shankar, London – New York 2007.
- R.V. Kozinets, *‘I Want to Believe’: A Netnography of The X-Files’ Subculture of Consumption*, [w:] *Advances in Consumer Research*, red. M. Brucks, D.J. MacInnis, Provo 1997.
- M.M. Kraidy, *Globalization avant la letter? Cultural Hybridity and Media Power in Lebanon*, [w:] *Global Media Studies: Ethnographic Perspectives*, red. P.D. Murphy, M.M. Kraidy, New York – London 2003.

- M.M. Kraidy, *Hybridity, or the Cultural Logic of Globalization*, Philadelphia 2005.
- M.M. Kraidy, *Reality Television and Arab Politics: Contention in Public Life*, Cambridge 2010.
- M. Kunczik, A. Zipfel, *Wprowadzenie do nauki o dziennikarstwie i komunikowaniu*, Warszawa 2000.
- K. Lancaster, *Interacting with Babylon 5: Fan Performances in a Media Universe*, Austin 2001.
- P.G. Lange, M. Ito, *Hanging Out, Messing Around, and Geeking Out: Kids Living and Learning with New Media*, Cambridge 2010.
- D. Lavery, *Introduction: The Semiotics of Cobbler: Twin Peaks' Interpretative Community*, [w:] *Full of Secrets: Critical Approaches to Twin Peaks*, red. D. Lavery, Detroit 1994.
- H. Lefebvre, *The Production of Space*, London 1991.
- L. Lessig, *Wolna kultura*, Warszawa 2005.
- T. Leszniewski, *Moda i tożsamość – dylematy współczesnego człowieka w świecie konsumpcji*, [w:] *Rozkoszna zaraza. O rządach mody i kulturze konsumpcji*, red. T. Szlendak, K. Pietrowicz, Wrocław 2007.
- P. Lévy, *Collective Intelligence: Mankind's Emerging World in Cyberspace*, Cambridge 1997.
- L.A. Lewis, 'Something More than Love': *Fan Stories on Film*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.
- T. Liebes, E. Katz, *The Export of Meaning: Cross-Cultural Readings of Dallas*, Oxford 1990.
- A. Lih, *The Wikipedia Revolution: How a Bunch of Nobodies Created the World's Greatest Encyclopedia*, New York 2009.
- N. Long, *Globalization and Localization: New Challenges to Rural Research*, [w:] *The Future of Anthropological Knowledge*, red. H.L. Moore, London – New York 1996.
- B. Longhurst, G. Bagnall, M. Savage, *Place, Elective Belonging, and the Dif-fused Audience*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- A. MacDonald, *Uncertain Utopia: Science Fiction Media Fandom & Computer Mediated Communication*, [w:] *Theorizing Fandom: Fans, Subculture and Identity*, red. C. Harris, A. Alexander, New Jersey 1998.
- G.R.R. Martin, *On the Wild Cards Novels*, [w:] *Second Person: Role-Playing and Story in Games and Playable Media*, red. P. Harrigan, N. Wardrip-Fruin, Cambridge – London 2007.

- J.S.V. Mas, *Hollywood i marki: Product placement w kinie amerykańskim*, Warszawa 2010.
- A. McKee, *How to Tell the Difference between Production and Consumption: A Case Study in Doctor Who Fandom*, [w:] *Cult Television*, red. S. Gwenllian Jones, R.E. Pearson, Minneapolis – London 2004.
- M.J. McLelland, *Male Homosexuality in Modern Japan: Cultural Myths and Social Realities*, London 2000.
- A. Mellor, *SF and the Crisis of the Educated Middle Class*, [w:] *Popular Fiction and Social Change*, red. C. Pawling, London 1984.
- L.F.M. Mendonça, *The Local and the Global in Popular Music: The Brazilian Music Industry, Local Culture, and Public Policies*, [w:] *Global Culture: Media, Arts, Policy, and Globalization*, red. D. Crane, N. Kawashima, K. Kawasaki, New York – London 2002.
- T. Miller, *Trainspotting The Avengers*, [w:] *Cult Television*, red. S. Gwenllian Jones, R.E. Pearson, Minneapolis – London 2004.
- Z. Mlinar, *Individualization and Globalization: The Transformation of Territorial Social Organization*, [w:] *Globalisation and Territorial Identities*, red. Z. Mlinar, Aldershot 1992.
- D. Morley, *Cultural Transformations: The Politics of Resistance*, [w:] *Language, Image, Media*, red. H. Davis, P. Walton, Oxford 1983.
- D. Morley, *The 'Nationwide' Audience: Structure and Decoding*, London 1980.
- W. Mougayar, *Opening Digital Markets: Battle Plans and Business Strategies for Internet Commerce*, New York 1998.
- D. Muggleton, *Wewnętrzna subkultura: Ponowoczesne znaczenie stylu*, Kraków 2004.
- J. Murray, *Hamlet on the Holodeck: The Future of Narrative in Cyberspace*, Cambridge 1997.
- S.J. Napier, *Anime from Akira to Princess Mononoke: Experiencing Japanese Animation*, New York 2000.
- A. Ndalianis, *Neo-Baroque Aesthetics and Contemporary Entertainment*, Cambridge 2004.
- P. Norris, *The Bridging and Bonding Role of Online Communities*, [w:] *Society Online: The Internet in Context*, red. P.N. Howard, S. Jones, London 2004.
- S.R. Olson, *Hollywood Planet: Global Media and the Competitive Advantage of Narrative Transparency*, Mahwah 1999.
- D.J. Park, S. Deshpande, B. Cova, S. Pace, *Seeking Community through Battle: Understanding the Meaning of Consumption Processes for Warhammer Gamers' Communities across Borders*, [w:] *Consumer Tribes*, red. B. Cova, R.V. Kozinets, A. Shankar, London – New York 2007.

- K. Pawlak, *Komunikowanie medialne w Azji Wschodniej: Nowe media, globalizacja a procesy (re)konstruowania tożsamości*, [w:] *Wokół mediów ery Web 2.0*, red. B. Jung, Warszawa 2010.
- S.M. Pearce, *Collecting Reconsidered*, [w:] *Interpreting Objects and Collections*, red. S.M. Pearce, London – New York 1994.
- S.M. Pearce, *On Collecting: An Investigation into Collecting in the European Tradition*, London 1995.
- R. Pearson, *It's Always 1895: Sherlock Holmes in Cyberspace*, [w:] *Trash Aesthetics*, red. D. Cartmell, I.Q. Hunter, H. Kaye, I. Whelehan, London 1997.
- B.F. Peden, D.P. Flashinski, *Virtual Research Ethics: A Content Analysis of Surveys and Experiments Online*, [w:] *Readings in Virtual Research Ethics. Issues and Controversies*, red. E.A. Buchanan, Hershey 2004.
- C. Penley, *Brownian Motion: Women, Tactics and Technology*, [w:] *Techno-culture, Cultural Politics*, red. C. Penley, A. Ross, Minneapolis 1991.
- C. Penley, *Nasa/Trek: Popular Science and Sex in America*, New York – London 1997.
- N.J. Pieterse, *Globalization as Hybridization*, [w:] *Globalization: Critical Concepts in Sociology, vol. 1: Analytical Perspectives*, red. R. Robertson, K. White, London – New York 2003.
- J.T. Pollock, *Semantic Web for Dummies*, Indianapolis 2009.
- S. Pugh, *The Democratic Genre: Fan Fiction in a Literary Context*, Glasgow 2005.
- A. Punathambekar, *Between Rowdies and Rasikas: Rethinking Fan Activity in Indian Film Culture*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- M.J. Pustz, *Comic Book Culture: Fanboys and True Believers*, Jackson 1999.
- J. Radway, *Reading the Romance: Women, Patriarchy and Popular Literature*, Chapel Hill 1991.
- P. Ramasoota, *Balancing the Scruples of Copyright and Piracy in a Globalized Information Society*, [w:] *Cultural Rights in a Global World*, red. A. Goo-nasekera, C. Hamelink, V. Iyer, Singapore 2003.
- E.L. Rambo, *I've Got a Little List, or, „You Guys Wanna Team Up and Take Over SunnydaleU?”*, [w:] *Buffy and Angel Conquer the Internet: Essays on Online Fandom*, red. M. Kirby-Diaz, Jefferson – London 2009.
- E. Rand, *Barbie Queer Accessories*, Durham – London 1995.
- L.D. Rey, *The World of Science Fiction: The History of a Subculture, 1926–1976*, New York 1979.
- H. Rheingold, *The Virtual Community. Homesteading on the Electronic Frontier*, Cambridge 1993.
- G. Ritzer, *Magiczny świat konsumpcji*, Warszawa 2001.

- G. Ritzer, *Mcdonaldyzacja społeczeństwa*, Warszawa 1997.
- R. Robertson, *Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity*, [w:] *Global Modernities*, red. M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson, London 1995.
- R. Rogow, *Futurespeak: A Fan's Guide to the Language of Science Fiction*, New York 1994.
- H. Rosa, *Social Acceleration: Ethical and Political Consequences of a Desynchronized High-Speed Society*, [w:] *High-Speed Society: Social Acceleration, Power, and Modernity*, red. H. Rosa, W.E. Scheuerman, New York 2009.
- S.M. Ross, *Beyond the Box: Television and the Internet*, Oxford 2008.
- C. Salmon, S. Clerc, „Ladies Love Wrestling, Too”: *Female Wrestling Fans Online*, [w:] *Steel Chair to the Head: Essays on Professional Wrestling*, red. N. Sammond, Durham 2005.
- C. Sandvoss, *A Game of Two Halves: Football, Television and Globalization*, London 2003.
- C. Sandvoss, *Fans. The Mirror of Consumption*, Cambridge 2005.
- R. Sardiello, *Identity and Status Stratification in Deadhead Subculture*, [w:] *Youth Culture: Identity in a Postmodern World*, red. J.S. Epstein, Oxford 1988.
- J.W. Schouten, J.H. McAlexander, *Market Impact of a Consumption Subculture: The Harley-Davidson Mystique* [w:] *European Advances in Consumer Research Volume 1*, red. F. Van Raaij, G.J. Bamossy, Provo 1993.
- M. Segall, *Career Building through Fan Fiction Writing*, New York 2007.
- B. Sharratt, *The Politics of the Popular? From Melodrama to Television*, [w:] *Performance and Politics in Popular Drama*, red. D. Brady, L. James, B. Sharratt, Cambridge 1980.
- M. Sieńko, *Internet jako szansa dla kultury wolnej*, [w:] *Oblicza Internetu: Internet w przestrzeni komunikacyjnej XXI wieku*, red. M. Sokołowski, Elbląg 2006.
- K. Siewicz, *Zarys systemu normatywnego społeczności wolnego oprogramowania*, [w:] *Re: internet – społeczne aspekty medium: Polskie konteksty i interpretacje*, red. Ł. Jonak, P. Mazurek, M. Olcoń, A. Przybylska, A. Tarkowski, J.M. Zając, Warszawa 2006.
- P. Siuda, *Edukacyjne i wychowawcze aspekty uczestnictwa w społecznościach fanów (fandomach)*, [w:] *Media w edukacji – szanse i zagrożenia*, red. T. Lewowicki, B. Siemieniecki, Toruń 2008.
- P. Siuda, *Fanfiction – przejaw medialnych fandomów*, [w:] *Człowiek a media: Obserwacje – wizje – obawy*, red. W. Gruszczyński, A. Hebda, Warszawa 2007.

- P. Siuda, *Fanfiction – zjawisko z kręgu medialnych fandomów*, [w:] *(Kon)teksty kultury medialnej: tom 1: Analizy i interpretacje*, red. M. Sokołowski, Olsztyn 2007.
- P. Siuda, *Fani jako specyficzna subkultura konsumpcji: Pomiedzy fanatyczna konsumpcja a oporem przeciwko konsumeryzmowi*, [w:] *„Czas uko nas?”: Jakość życia i czas wolny we współczesnym społeczeństwie*, red. W. Muszyński, Toruń 2008.
- P. Siuda, *Jakość życia i cyberwykluczenie w dobie Web 2.0*, [w:] *Tolerancja. Studia i szkice*, red. A. Rosół, M.S. Szczepański, Częstochowa 2007–2008.
- P. Siuda, *Kwestionariusze internetowe – nowe narzędzie badawcze nauk społecznych*, [w:] *Rola informatyki w naukach ekonomicznych i społecznych*, red. K. Grysa, Kielce 2006.
- P. Siuda, *Religia a internet: o przenoszeniu religijnych granic do cyberprzestrzeni*, Warszawa 2010.
- P. Siuda, *Spółeczności wirtualne. O wspólnotowości w społeczeństwie sieciowym*, [w:] *Oblicza Internetu, Internet w przestrzeni komunikacyjnej XXI wieku*, red. M. Sokołowski, Elbląg 2006.
- P. Siuda, *Wpływ Internetu na rozwój fandomów, czyli o tym, jak elektroniczna sieć rozwija i popularyzuje społeczności fanów*, [w:] *Media i społeczeństwo. Nowe strategie komunikacyjne*, red. M. Sokołowski, Toruń 2008.
- A. Sreberny-Mohammadi, A. Mohammadi, *Small Media, Big Revolution: Communication, Culture and the Iranian Revolution*, Minneapolis 1994.
- J. Stacey, *Stargazing: Hollywood Cinema and Female Spectatorship*, London – New York 1994.
- K. Stachura, *Serwisy społecznościowe w perspektywie światów społecznych*, [w:] *Media i społeczeństwo. Nowe strategie komunikacyjne*, red. M. Sokołowski, Toruń 2008.
- M. Stasi, *The Toy Soldiers from Leeds: The Slash Palimpsest*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.
- L.E. Stein, *„This Dratted Thing”: Fannish Storytelling through New Media*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.
- J. Storey, *Studia kulturowe i badania kultury popularnej*, Kraków 2003.
- D. Strinati, *Wprowadzenie do kultury popularnej*, Poznań 1998.
- D. Surman, *Pokémon 151: Complicating Kawaii*, [w:] *Games of Locality: Gaming in the Asia-Pacific Region*, red. L. Hjorth, D. Chan, New York – London 2010.
- J. Surowiecki, *The Wisdom of Crowds: Why the Many Are Smarter than the Few and How Collective Wisdom Shapes Business, Economies, Societies, and Nations*, New York 2004.

- T. Szlendak, *Leniwe maskotki, rekiny na smyczy: W co kultura konsumpcyjne przemieniła mężczyzn i kobiety*, Warszawa 2006.
- T. Szlendak, *Supermarketyzacja: Religia i obyczaje seksualne młodzieży w kulturze konsumpcyjnej*, Wrocław 2008.
- T. Szlendak, K. Pietrowicz, *Moda, wolność i kultura konsumpcji*, [w:] *Rozkoszna zaraza: O rzędach mody i kulturze konsumpcji*, red. T. Szlendak, K. Pietrowicz, Wrocław 2007.
- P. Sztompka, *Socjologia: Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002.
- D. Szulborski, *This Is Not a Game: A Guide to Alternate Reality Gaming*, New York 2005.
- B. Szurik, *Legiony Lucasa*, [w:] *Dawno temu w Galaktyce Popularnej*, red. A. Jawłowski, Warszawa 2010.
- D. Tapscott, A.D. Williams, *Wikinomia: O globalnej współpracy, która zmienia wszystko*, Warszawa 2008.
- T.L. Taylor, *Play between Worlds. Exploring Online Game Culture*, Cambridge – London 2006.
- J.D. Tenkel, K. Murphy, *Collecting Comic Books: A Study of the Fan Curatorial Consumption*, [w:] *Theorizing Fandom: Fans, Subculture and Identity*, red. C. Harris, A. Alexander, New Jersey 1998.
- V. Theodoropoulou, *The Anti-Fan within the Fan: Awe and Envy in Sport Fandom*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- L. Thomas, *Fans, Feminism and Quality Media*, London – New York 2002.
- E.P. Thompson, *The Making of the English Working Class*, New York 1999.
- K. Thompson, *The Frodo Franchise: The Lord of the Rings and Modern Hollywood*, Berkeley 2007.
- M. Thorn, *Girls and Women Getting Out of Hand: The Pleasure and Politics of Japan's Amateur Comics Community*, [w:] *Fanning the Flames: Fans and Consumer Culture in Contemporary Japan*, red. W.W. Kelly, New York 2004.
- S. Thornton, *Club Cultures: Music Media, and Subcultural Capital*, Hannover 1996.
- J. Tobin, *Pikachu's Global Adventure: The Rise and Fall of Pokémon*, Durham – London 2004.
- A. Toffler, *Trzecia fala*, Warszawa 1986.
- J. Tomlinson, *Globalization and Culture*, Chicago 1999.
- J. Tulloch, *Fans of Chekhov: Re-Approaching „High Culture”*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- J. Tulloch, H. Jenkins, *Science Fiction Audiences: Watching Doctor Who and Star Trek*, London – New York 1995.

- S. Turkle, *Life on the Screen. Identity in the Age of the Internet*, New York 1997.
- J. Turowski, *Socjologia: Wielkie struktury społeczne*, Lublin 2000.
- R. Tushnet, *Copyright Law, Fan Practices, and the Rights of the Author*, [w:] *Fandom: Identities and Communities in a Mediated World*, red. J. Gray, C. Sandvoss, C.L. Harrington, New York – London 2007.
- C. Tyron, *Reinventing Cinema: Movies in the Age of Media Convergence*, New Brunswick – New Jersey – London 2009.
- K. Valck, *The War of the eTribes: Online Conflicts and Communal Consumption*, [w:] *Consumer Tribes*, red. B. Cova, R.V. Kozinets, A. Shankar, London – New York 2007.
- J.M. Verba, *Boldly Writing. A Trekker Fan and Zine History, 1967–1987*, Minnetoka 2003.
- F. Vermorel, J. Vermorel, *A Glimpse at the Fan Factory*, [w:] *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, red. L.A. Lewis, London – New York 1992.
- B. Wai-ming Ng, *Consuming and Localizing Japanese Combat Games in Hong Kong*, [w:] *Games of Locality: Gaming in the Asia-Pacific Region*, red. L. Hjorth, D. Chan, New York – London 2010.
- I. Wallerstein, *Koniec świata, jaki znamy*, Warszawa 2004.
- B. Wellman, *Little Boxes, Glocalization, and Networked Individualism*, [w:] *Digital Cities*, red. M. Tanabe, P. van den Besselaar, T. Ishida, Berlin 2002.
- B. Wellman, M. Gulia, *Net Surfers Don't Ride Alone: Virtual Community as Community*, [w:] *Communities in Cyberspace*, red. P. Kollack, M. Smith, London 1999.
- A. Wexelblat, *An Auteur in the Age of Internet: JMS, Babylon 5, and the Net*, [w:] *Hop on Pop: The Politics and Pleasures of Popular Culture*, red. H. Jenkins, T. McPherson, J. Shattuc, Durham 2002.
- W.F. Whyte, *Street Corner Society: The Social Structure of an Italian Slum*, Chicago 1993.
- P.J. Williams, *Consumption and Authenticity in Collectible Strategy Games Subculture*, [w:] *Gaming as Culture: Social Reality, Identity and Experience in Fantasy Games*, red. P.J. Williams, S.Q. Hendricks, W.K. Winkler, Jefferson – London 2005.
- R. Williams, *Culture and Society 1780–1950*, New York 1983.
- W.J. Williams, *In What Universe?*, [w:] *Third Person: Authoring and Exploring Vast Narratives*, red. P. Harrigan, N. Wardrip-Fruin, Cambridge – London 2009.
- I. Willis, *Keeping Promises to Queer Children: Making Space (for Marry Sue) at Hogwarts*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.

- J. Windsor, *Identity Parades*, [w:] *The Cultures of Collecting*, red. J. Elsner, R. Cardinal, London 1994.
- E. Wnuk-Lipiński, *Świat międzyepoki: globalizacja, demokracja, państwo narodowe*, Kraków 2004.
- E. Woledge, *Intimatopia: Genre Intersections between Slash and the Mainstream*, [w:] *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet*, red. K. Hellekson, K. Busse, Jefferson – London 2006.
- L. Yu, *Introduction to the Semantic Web and Semantic Web Practices*, London – New York 2007.

Artykuły w czasopismach

- A. Allison, *A Challenge to Hollywood? Japanese Character Goods Hit the US*, „Japanese Studies” 2000, vol. 20, nr 1.
- M. Andrejevic, *The Kinder, Gentler Gaze of Big Brother: Reality TV in the Era of Digital Capitalism*, „New Media & Society” 2002, vol. 4, nr 2.
- M. Andrejevic, *Watching Television without Pity: The Productivity of Online Fans*, „Television & New Media” 2008, vol. 9, nr 1.
- A. Arvidsson, *Brands: A Critical Perspective*, „Journal of Consumer Culture” 2005, vol. 5, nr 2.
- A. Arvidsson, *Creative Class or Administrative Class? On Advertising and the „Underground”*, „Ephemera: Theory & Politics In Organization” 2007, vol. 7, nr 1.
- S.L. Baker, *Pop in(to) the Bedroom: Popular Music in Pre-Teen Girls’ Bedroom Culture*, „European Journal of Cultural Studies” 2004, vol. 7, nr 1.
- J. Banks, M. Deuze, *Co-Creative Labour*, „International Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 5.
- J. Banks, S. Humphreys, *The Labour of User Co-Creators: Emergent Social Network Markets?*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2008, vol. 14, nr 4.
- J. Bardoel, L. d’Hænen, *Public Service Broadcasting In Converging Media Modalities. Practices and Reflections from the Netherlands*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2008, vol. 14, nr 3.
- S. Bardzell, W. Odom, *The Experience of Embodied Space in Virtual Worlds: An Ethnography of a Second Life Community*, „Space and Culture” 2008, vol. 11, nr 3.
- J.A. Bargh, K.Y.A. McKenna, *The Internet and Social Life*, „Annual Review of Psychology” 2004, vol. 55, nr 1.
- L. Barra, *The Mediation Is the Message: Italian Regionalization of US TV Series as Co-Creational Work*, „International Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 5.

- D. Batorski, M. Olcoń-Kubicka, *Prowadzenie badań przez internet – podstawowe zagadnienia metodologiczne*, „Studia Socjologiczne” 2006, nr 3 (182).
- Z. Bauman, *Glokalizacja, czyli komu globalizacja, a komu lokalizacja*, „Studia Socjologiczne” 1997, nr 3.
- N.K. Baym, R. Burnett, *Amateur Experts: International Fan Labour in Swedish Independent Music*, „International Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 5.
- U. Beck, *The Cosmopolitan Society and Its Enemies*, „Theory, Culture, and Society” 2002, vol. 19, nr 1–2.
- D. Beer, *Making Friends with Jarvis Cocker: Music Culture in the Context of Web 2.0*, „Cultural Sociology” 2008, vol. 2, nr 2.
- D. Beer, R. Burrows, *Consumption, Prosumption and Participatory Web Cultures: An Introduction*, „Journal of Consumer Culture” 2010, vol. 10, nr 1.
- R.W. Belk, J.A. Costa, *The Mountain Man Myth: A Contemporary Consuming Fantasy*, „Journal of Consumer Research” 1998, vol. 25, nr 3.
- A. Benett, *Subcultures or Neo-Tribes? Rethinking the Relationship between Youth, Style and Musical Taste*, „Sociology” 1999, vol. 33, nr 3.
- D.M. Berry, *Internet Research: Privacy, Ethics and Alienation: An Open Source Approach*, „Internet Research” 2004, vol. 14, nr 4.
- R.W. Black, *Access and Affiliation: The Literacy and Composition Practices of English Language Learners in an Online Fanfiction Community*, „Journal of Adolescent & Adult Literacy” 2005, vol. 49, nr 2.
- R.W. Black, *Language, Culture and Identity in Online Fanfiction*, „E-Learning and Digital Media” 2006, vol. 3, nr 2.
- R. Boomkens, *Global Sounds and Local Audiences: The Coming of Age of Pop Music*, „European Journal of Cultural Studies” 2004, vol. 7, nr 1.
- I.L.K. Bore, *TV Comedy Audiences and Media Technology: A Comparative Study of Britain and Norway*, „Convergence: The Journal of Research into New Media Technologies” 2010, vol. 16, nr 2.
- K. Bortel, *Medialni barbarzyńcy*, „Nowa Fantastyka” 2005, nr 9.
- O. Boyd-Barrett, *Cyberspace, Globalization and Empire*, „Global Media and Communication” 2006, vol. 2, nr 1.
- D.C. Brabham, *Crowdsourcing as a Model for Problem Solving. An Introduction and Cases*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2008, vol. 14, nr 1.
- W. Brooker, *Everywhere and Nowhere: Vancouver, Fan Pilgrimage and the Urban Imaginary*, „International Journal of Cultural Studies” 2007, vol. 10, nr 4.
- W. Brooker, *Living on Dawson's Creek: Teen Viewers, Cultural Convergence and Television Overflow*, „International Journal of Cultural Studies” 2001, vol. 4, nr 4.

- J.A. Brown, *Comic Book Fandom and Cultural Capital*, „Journal of Popular Culture” 1997, vol. 30, nr 4.
- E.P. Bucy, K.S. Gregson, *Media Participation. A Legitimizing Mechanism of Mass Democracy*, „New Media & Society” 2001, vol. 3, nr 3.
- C. Campbell, *The Craft Consumer: Culture, Craft and Consumption in a Post-modern Society*, „Journal of Consumer Culture” 2005, vol. 5, nr 1.
- K. Chandler-Olcott, D. Mahar, *Adolescents’ Anime-Inspired ‘Fanfiction’: An Exploration of Multiliteracies*, „Journal of Adolescent & Adult Literacy” 2003, vol. 46, nr 7.
- C. Chruszczewski, *Konstruktywna rola fantastyki naukowej*, „Nowe Drogi” 1976, nr 10.
- S. Collins, *Digital Fair. Prosumption and the Fair Use Defence*, „Journal of Consumer Culture” 2010, vol. 10, nr 1.
- I. Condry, *Cultures of Music Piracy: An Ethnographic Comparison of the US and Japan*, „International Journal of Cultural Studies” 2004, vol. 7, nr 3.
- M. Consalvo, *Console video games and global corporations: Creating a hybrid culture*, „New Media & Society” 2006, vol. 8, nr 1.
- M. Consalvo, *Cyber-Slaying Media Fans: Code, Digital Poaching, and Corporate Control of the Internet*, „Journal of Communication Inquiry” 2003, vol. 27, nr 1.
- M. Consalvo, *Zelda 64 and Video Game Fans: A Walkthrough of Games, Intertextuality, and Narrative*, „Television & New Media” 2003, vol. 4, nr 3.
- V. Costello, B. Moore, *Cultural Outlaws: An Examination of Audience Activity and Online Television Fandom*, „Television & New Media” 2007, vol. 8, nr 2.
- B. Cova, *Community and Consumption: Towards a Definition of Linking Value of Products and Services*, „European Journal of Marketing” 1997, vol. 31, nr 3–4.
- R.J. Crisp, S. Heuston, M.J. Farr, R.N. Turner, *Seeing Red or Feeling Blue: Differentiated Intergroup Emotions and Ingroup Identification in Soccer Fans*, „Group Processes Intergroup Relations” 2007, vol. 10, nr 1.
- J. Cullity, *The Global Desi: Cultural Nationalism on MTV India*, „Journal of Communication Inquiry” 2002, vol. 26, nr 4.
- F. Darling-Wolf, *Virtually Multicultural: Trans-Asian Identity and Gender in an International Fan Community of a Japanese Star*, „New Media & Society”, vol. 6, nr 4.
- A. D’Arma, *Italian Television in the Multichannel Age: Change and Continuity in Industry Structure, Programming and Consumption*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2010, vol. 16, nr 2.

- C. Dena, *Emerging Participatory Culture Practices: Player-Created Tiers in Alternate Reality Games*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2008, vol. 14, nr 1.
- C. Deprez, *Indian TV Serials: Between Originality and Adaptation*, „Global Media and Communication” 2009, vol. 5, nr 3.
- M. Deuze, *Convergence Culture in the Creative Industries*, „International Journal of Cultural Studies” 2007, vol. 10, nr 2.
- M. Deuze, *Media Industries, Work and Life*, „European Journal of Communication” 2009, vol. 24, nr 4.
- F. Dhæmens, S. Van Bauwel, D. Biltreyst, *Slashing the Fiction of Queer Theory: Slash Fiction, Queer Reading, and Transgressing the Boundaries of Screen Studies, Representations, and Audiences*, „Journal of Communication Inquiry” 2008, vol. 32, nr 4.
- M. Diamond, *Pornography, Public Acceptance and Sex Related Crime: A Review*, „International Journal of Law and Psychiatry” 2009, vol. 32.
- B. Dziemidok, *Tożsamość narodowa a sztuka i nowe media w epoce globalizacji*, „Kultura i Społeczeństwo” 2002, nr 1.
- I.A. Elliott, A.R. Beech, *Understanding Online Child Pornography Use: Applying Sexual Offense Theory to Internet Offenders*, „Aggression and Violent Behavior” 2009, vol. 14, nr 3.
- G.S. Enli, *Mass Communication Tapping into Participatory Culture: Exploring Strictly Come Dancing and Britain’s Got Talent*, „European Journal of Communication” 2009, vol. 24, nr 4.
- G.S. Enli, *Redefining Public Service Broadcasting: Multi-Platform Participation*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2008, vol. 14, nr 1.
- I.J. Erdal, *Cross-Media (Re)Production Cultures*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2009, vol. 15, nr 2.
- M. Featherstone, *Cosmopolis: An Introduction*, „Theory, Culture, and Society” 2002, vol. 19, nr 1–2.
- S. Flicker, D. Haans, H. Skinner, *Ethical Dilemmas in Research on Internet Communities*, „Qualitative Health Research” 2004, vol. 14, nr 1.
- A. Flinn, *Independent Community Archives and Community-Generated Content: ‘Writing, Saving and Sharing our Histories’*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2010, vol. 16, nr 1.
- D. Fowler, *From Jukebox Boys to Revolting Students: Richard Hoggart and the Study of British Youth Culture*, „International Journal of Cultural Studies” 2007, vol. 10, nr 1.

- R. Frank, G. Stollberg, *Conceptualizing Hybridization: On the Diffusion of Asian Medical Knowledge to Germany*, „International Sociology” 2004, vol. 19, nr 1.
- Y. Fujimoto, *Transgender: Female Hermaphrodites and Male Androgynes*, „U.S. – Japan Women’s Journal” 2004, vol. 27.
- A. Fung, *Fandom, Youth and Consumption in China*, „European Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 3.
- A. Fung, *‘Think Globally, Act Locally’: China’s Rendezvous with MTV*, „Global Media and Communication” 2006, vol. 2, nr 1.
- R. Giulianotti, *Supporters, Followers, Fans, and Flaneurs: A Taxonomy of Spectator Identities in Football*, „Journal of Sport and Social Issues” 2002, vol. 26, nr 1.
- R. Giulianotti, R. Robertson, *Forms of Glocalization: Globalization and the Migration Strategies of Scottish Football Fans in North America*, „Sociology” 2007, vol. 41, nr 1.
- K. Glynn, A.F. Tyson, *Indigeneity, Media and Cultural Globalization: The Case of Mataku, or the Maori X-Files*, „International Journal of Cultural Studies” 2007, vol. 10, nr 2.
- O. Goldstein-Gidoni, *The Production and Consumption of ‘Japanese Culture’ in the Global Cultural Market*, „Journal of Consumer Culture” 2005, vol. 5, nr 2.
- J. Gray, *Antifandom and the Moral Text: Television without Pity and Textual Dislike*, „American Behavioral Scientist” 2005, vol. 48, nr 7.
- J. Gray, *New Audiences, New Textualities: Anti-Fans and Non-Fans*, „International Journal of Cultural Studies” 2003, vol. 6, nr 1.
- J. Gray, *Television Pre-Views and the Meaning of Hype*, „International Journal of Cultural Studies” 2008, vol. 11, nr 1.
- S. Hall, *Kodowanie i dekodowanie*, „Przekazy i Opinie” 1987, nr 1–2.
- E.R. Halverson, R. Halverson, *Fantasy Baseball: The Case for Competitive Fandom*, „Games and Culture” 2008, vol. 3, nr 3–4.
- P. Harkin, *The Reception of Reader-Response Theory*, „College Composition and Communication” 2005, vol. 56, nr 3.
- C.L. Harrington, D.D. Bielby, *Global Television Distribution: Implications of TV „Traveling” for Viewers, Fans, and Texts*, „American Behavioral Scientist” 2005, vol. 48, nr 7.
- T.M. Harrison, B. Barthel, *Wielding New Media in Web 2.0: Exploring the History of Engagement with the Collaborative Construction of Media Products*, „New Media & Society” 2009, vol. 11, nr 1–2.
- S.A. Hetcher, *Using Social Norms to Regulate Fan Fiction and Remix Culture*, „University of Pennsylvania Law Review” 2009, vol. 157.

- R. Holton, *Globalization's Cultural Consequences*, „The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science” 2000, vol. 570, nr 1.
- J.L. Hsu, *Glocalization and English Mixing in Advertising in Taiwan: Its Discourse Domains, Linguistic Patterns, Cultural Constrains, Localized Creativity, and Socio-Psychological Effects*, „Journal of Creative Communication” 2008, vol. 3, nr 2.
- A. Imre, *National Intimacy and Post-Socialist Networking*, „European Journal of Communication” 2009, vol. 12, nr 2.
- K. Iwabuchi, *Nostalgia for a (Different) Asian Modernity: Media Consumption of „Asia” in Japan*, „Positions: East Asia Cultures Critique” 2002, vol. 10, nr 3.
- S.J. Jackson, D.L. Andrews, *Between and beyond the Global and the Local: American Popular Sporting Culture in New Zealand*, „International Review for the Sociology of Sport” 1999, vol. 34, nr 1.
- H. Jenkins, *Kulturowa ekonomia fandomu szesnaście lat później*, „Kultura Popularna” 2008, nr 3.
- H. Jenkins, *Star Trek Rerun, Reread, Rewritten: Fan Writing as Textual Poaching*, „Critical Studies in Mass Communications” 1988, vol. 5, nr 2.
- H. Jenkins, *The Cultural Logic of Media Convergence*, „International Journal of Cultural Studies” 2004, vol. 7, nr 1.
- S.Q. Jensen, *Rethinking Subcultural Capital*, „Young” 2006, vol. 14, nr 3.
- J.M. Jones, *Show Your Real Face. A Fan Study of the UK Big Brother Transmissions (2000, 2001, 2002): Investigating the Boundaries between Notions of Consumers and Producers of Factual Television*, „New Media & Society” 2003, vol. 5, nr 3.
- M. Juza, M.P. Pręgoski, *Poczucie misji, pasja i zabawa jako motywacje twórczości amatorskiej w internecie*, „Studia Medioznawcze” 2010, nr 4 (43).
- T. Katriel, *„Haklafot”: Rules and Strategies in Children's Swapping Exchanges*, „Research on Language and Social Interaction” 1989, vol. 22, nr 1–4.
- E. Katz, *Badania komunikowania od czasów Lazarsfelda*, „Przekazy i Opinie” 1990, nr 3–4.
- L. Kendall, *Nerd Nation: Images of Nerds in US Popular Culture*, „International Journal of Cultural Studies” 1999, vol. 2, nr 2.
- A. Kerr, R. Flynn, *Revisiting Globalisation through the Movie and Digital Games Industries*, „Convergence: The Journal of Research into New Media Technologies” 2003, vol. 9, nr 1.
- Y. Kim, *Experiencing Globalization: Global TV, Reflexivity and the Lives of Young Korean Women*, „International Journal of Cultural Studies” 2005, vol. 8, nr 4.
- S. King, *Researching Internet Communities: Proposed Ethical Guidelines for the Reporting of Results*, „The Information Society” 1996, vol. 12, nr 2.

- K. Kitabayashi, *The „Otaku” Group from a Business Perspective: Revaluation of Enthusiastic Consumers*, „Nomura Research Institute Papers” 2004, nr 84.
- M. Klimowicz, *Społeczności sieciowe i Nasza-klasa.pl*, „Kultura Popularna” 2008, nr 1.
- R.V. Kozinets, *Utopian Enterprise: Articulating the Meanings of Star Trek’s Culture of Consumption*, „Journal of Consumer Research” 2001, vol. 28, nr 1.
- S. Krawczyk, *Ciągle ta sama historia? O powtarzalności fabuł w narracyjnych grach fabularnych*, „Homo Ludens” 2009, nr 1.
- M. Kryszczuk, *Historia nowego medium – sieci internet*, „Kultura i Społeczeństwo” 2002, nr 1.
- G. Kuipers, *Cultural Globalization as the Emergence of a Transnational Cultural Field: Transnational Television and National Media Landscapes in Four European Countries*, „American Behavioral Scientist” 2011, vol. 55, nr 5.
- A. Kustriz, *Slashing the Romance Narrative*, „The Journal of American Culture” 2003, vol. 26, nr 3.
- T. Lamarre, *An Introduction to Otaku Movement*, „Enter Text” 2004, vol. 4, nr 1.
- B. Larkin, *Degraded Images, Distorted Sounds: Nigerian Video and the Infrastructures of Piracy*, „Public Culture” 2004, vol. 16, nr 2.
- S. Leonard, *Progress against the Law: Anime and Fandom, with the Key to the Globalization of Culture*, „International Journal of Cultural Studies” 2005, vol. 8, nr 3.
- L. Leung, *User-Generated Content on the Internet: An Examination of Gratifications, Civic Engagement and Psychological Empowerment*, „New Media & Society”, vol. 11, nr 8.
- L. Lewis, R. Black, B. Tomlinson, *Let Everyone Play: An Educational Perspective on Why Fan Fiction Is, or Should Be, Legal*, „International Journal of Learning and Media” 2009, vol. 1, nr 1.
- R. Lobato, *Creative Industries and Informal Economies: Lessons from Nollywood*, „International Journal of Cultural Studies” 2010, vol. 13, nr 4.
- M. Lüders, L. Prøitz, T. Rasmussen, *Emerging Personal Media Genres*, „New Media & Society” 2010, vol. 12, nr 6.
- G. Lukacs, *Iron Chef around the World: Japanese Food Television, Soft Power, and Cultural Globalization*, „International Journal of Cultural Studies” 2010, vol. 13, nr 4.
- M. Maass, J.A. González, *Technology, Global Flows and Local Memories: Media Generations in ‘Global’ Mexico*, „Global Media and Communication” 2005, vol. 1, nr 2.
- J. Mackellar, *Dabblers, Fans and Fanatics: Exploring Behavioural Segmentation at a Special-Interest Event*, „Journal of Vacation Marketing” 2009, vol. 15, nr 1.

- S. Maira, *Henna and Hip Hop: The Politics of Cultural Production and the Work of Cultural Studies*, „Journal of Asian American Studies” 2000, vol. 3, nr 3.
- J. Mäkelä, *Alterations: The Case of International Success in Finnish Popular Music*, „European Journal of Communication” 2009, vol. 12.
- S. Mallavarapu, *Globalization and the Cultural Grammar of ‘Great Power’ Aspiration*, „International Studies” 2007, vol. 44, nr 2.
- W. Mano, *Exploring the African View of the Global*, „Global Media and Communication” 2005, vol. 1, nr 1.
- K. Marciniak, *Post-Socialist Hybrids*, „European Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 2.
- T. Mattelart, *Audio-Visual Piracy: Towards a Study of the Underground Networks of Cultural Globalization*, „Global Media and Communication” 2009, vol. 5, nr 3.
- J.H. McAlexander, J.W. Schouten, H.F. Koenig, *Building Brand Community*, „Journal of Marketing” 2002, vol. 66, nr 1.
- J.A. McArthur, *Digital Subculture: A Geek Meaning of Style*, „Journal of Communication Inquiry” 2009, vol. 33, nr 1.
- A. McKee, *Is Doctor Who Australian?*, „Media International Australia” 2009, vol. 132.
- M.J. McLelland, *Is There a Japanese ‘Gay Identity?’*, „Culture, Health & Sexuality” 2000, vol. 2, nr 4.
- M.J. McLelland, *The World of Yaoi: The Internet, Censorship and the Global ‘Boys’ Love’*, „The Australian Feminist Law Journal” 2005, vol. 23.
- D.C. McMillin, *Localizing the Global: Television and Hybrid Programming in India*, „International Journal of Cultural Studies” 2001, vol. 4, nr 1.
- S. Menon, *A Participation Observation Analysis of the Once & Again Internet Message Bulletin Boards*, „Television & New Media” 2007, vol. 8, nr 4.
- J.L. Miller, *Ugly Betty Goes Global: Global Networks of Localized Content in the Novella Industry*, „Global Media and Communication” 2010, vol. 6, nr 2.
- R.M. Milner, *Working for the Text: Fan Labor and the New Organization*, „International Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 5.
- A. Mizoguchi, *Male-Male Romance by and for Women in Japan: A History and the Subgenres of Yaoi Fictions*, „U.S. – Japan Women’s Journal” 2003, vol. 25.
- R.C. Moore, *All Shapes of Hunger: Teenagers and Fanfiction*, „Voice of Youth Advocates” 2005, vol. 28, nr 1.
- D. Morley, *‘The Nationwide Audience’ – A Critical Postscript*, „Screen Education” 1981, vol. 39.
- G. Morrow, *Radiohead’s Managerial Creativity*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2009, vol. 15, nr 2.

- D. Muggleton, *From Classlessness to Clubculture: A Genealogy of Post-War British Youth Cultural Analysis*, „Young” 2005, vol. 13, nr 2.
- A. Muñiz Jr., T.C. O’Guinn, *Brand Community*, „Journal of Consumer Research” 2001, vol. 27, nr 4.
- K. Nagaike, *Perverse Sexualities, Perverse Desires: Representations of Female Fantasies and Yaoi Manga as Pornography Directed at Women*, „U.S. – Japan Women’s Journal” 2003, vol. 25.
- D.B. Nieborg, S. van der Graaf, *The Mod Industries? The Industrial Logic of Non-Market Game Production*, „European Journal of Communication” 2008, vol. 11, nr 2.
- P. Obst, L. Zinkiewicz, S.G. Smith, *Sense of Community in Science Fiction Fandom: Part 1 Understanding Sense of Community in an International Community of Interest*, „Journal of Community Psychology” 2002, vol. 30, nr 1.
- A. O’Connor, *Punk and Globalization: Spain and Mexico*, „International Journal of Cultural Studies” 2004, vol. 7, nr 2.
- O. Okome, *Nollywood: Africa at the Movies*, „Film International” 2007, vol. 5.
- H. Örnebring, *Alternate Reality Gaming and Convergence Culture*, „International Journal of Cultural Studies” 2007, vol. 10, nr 4.
- N. Perryman, *Doctor Who and the Convergence of Media: A Case Study in ‘Transmedial Storytelling’*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2008, vol. 14, nr 1.
- N. Poor, *Playing Internet Curveball with Traditional Media Gatekeepers. Pitcher Curt Schilling and Boston Red Sox Fans*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2006, vol. 12, nr 1.
- H. Postigo, *America Online Volunteers: Lessons from an Early Co-Production Community*, „International Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 5.
- H. Postigo, *From Pong to Planet Quake: Post-Industrial Transition from Leisure to Work*, „Information, Communication and Society” 2003, vol. 6, nr 4.
- H. Postigo, *Of Mods and Modders: Chasing Down the Value of Fan-Based Digital Game Modifications*, „Games and Culture” 2007, vol. 2, nr 4.
- H. Postigo, *Video Game Appropriation through Modifications: Attitudes Concerning Intellectual Property among Modders and Fans*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2008, vol. 14, nr 1.
- C.K. Prahalad, V. Ramaswamy, *Co-Creation Experiences: The Next Practice in Value Creation*, „Journal of Interactive Marketing” 2004, vol. 18, nr 3.
- J. Quiggin, *Blogs, Wikis and Creative Innovation*, „International Journal of Cultural Studies” 2006, vol. 9, nr 4.

- S.S. Rajgopal, *The Politics of Location: Ethnic Identity and Cultural Conflict in the Cinema of the South Asian Diaspora*, „Journal of Communication Inquiry” 2003, vol. 27, nr 1.
- M. Regev, *Ethno-National Pop-Rock Music: Aesthetic Cosmopolitanism Made from Within*, „Cultural Sociology” 2007, vol. 1, nr 3.
- B. Rehak, *Mapping the Bit Girl: Lara Croft and New Media Fandom*, „Information, Communication & Society” 2003, vol. 6, nr 4.
- S. Reijnders, G. Rooijakkers, L. van Zoonen, *Global Entertainment and Local Celebration: Appropriations of the Idols TV Programme in Dutch Festivity Culture*, „European Journal of Communication” 2006, vol. 9, nr 2.
- G. Ritzer, N. Jurgenson, *Production, Consumption, Prosumption: The Nature of Capitalism in the Age of the Digital ‘Prosumer’*, „Journal of Consumer Culture” 2010, vol. 10, nr 1.
- A. Rogozińska, *Virtual Fan Communities: The Case of Harry Potter Slash Fans*, „Masaryk University Journal of Law and Technology” 2007, vol. 2.
- M. Rotkiewicz, P. Stasiak, *Znalezieni zagubieni*, „Polityka” 2010, nr 5.
- V. Roudometof, *Transnationalism, Cosmopolitanism and Glocalization*, „Current Sociology” 2005, vol. 53, nr 1.
- M. Ruppel, *Narrative Convergence, Cross-Sited Productions and the Archival Dilemma*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2009, vol. 15, nr 3.
- M.C. Scardaville, *Accidental Activists: Fan Activism in the Soap Opera Community*, „American Behavioral Scientist” 2005, vol. 48, nr 7.
- J.W. Schouten, J.H. McAlexander, *Subcultures of Consumption: An Ethnography of the New Bikers*, „Journal of Consumer Research” 1995, vol. 22, nr 1.
- U. Schuerkens, *The Sociological and Anthropological Study of Globalization and Localization*, „Current Sociology” 2003, vol. 51, nr 3–4.
- C. Scodari, *Resistance Re-Examined: Gender, Fan Practices, and Science Fiction Television*, „Popular Communication” 2003, vol. 1, nr 2.
- J. Sefton-Green, *Youth, Technology, and Media Cultures*, „Review of Research in Education” 2006, vol. 30.
- D. Shim, *Hybridity and the Rise of Korean Popular Culture in Asia*, „Media, Culture & Society”, vol. 28.
- M. Shufeldt Esch, *Rearticulating Ugliness, Repurposing Content: Ugly Betty Finds the Beauty in Ugly*, „Journal of Communication Inquiry” 2009, vol. 34, nr 2.
- E. Siapera, *From Couch Potatoes to Cybernauts? The Expanding Notion of the Audience on TV Channels’ Websites*, „New Media & Society” 2004, vol. 6, nr 2.
- P. Siuda, *Cierpliwość fana fantastyki: O tym, czy fan to marionetka czy partyzant*, „Kultura i Społeczeństwo” 2010, nr 2.

- P. Siuda, *Jednostkowe aspekty bycia fanem, czyli w stronę nowego paradygmatu fan studies*, „Kultura i Edukacja” 2010, nr 4 (78).
- P. Siuda, *Kryteria wspólnotowości w Internecie*, „Kultura i Edukacja” 2009, nr 4 (73).
- P. Siuda, *Od dewiacji do głównego nurtu – ewolucja akademickiego spojrzenia na fanów*, „Studia Medioznawcze” 2010, nr 3 (42).
- P. Siuda, *Polski antyfan: Patrząc na fanizm, nie zapomnijmy o antyfanizmie*, „Kultura Popularna” 2008, nr 3.
- L.E. Stein, *Playing Dress Up: Digital Fashion and Game Extensions of Televisual Experience in Gossip Girl's Second Life*, „Cinema Journal” 2009, vol. 48, nr 3.
- A. Sugier-Szerega, *Korporacje medialne a cechy kultury globalnej*, „Kultura i Społeczeństwo” 2004, nr 4.
- M. Szpunar, *Społeczności wirtualne jako nowy typ społeczności – eksplikacja socjologiczna*, „Studia Socjologiczne” 2004, nr 2.
- A. Tarkowski, *„Open source”: rewolucja informatyczna i nowa twórczość ludowa*, „Kultura i Społeczeństwo” 2004, nr 4.
- T. Terranova, *Free Labour: Producing Culture for the Digital Economy*, „Social Text” 2000, vol. 18, nr 2 (63).
- J. Teurlings, *Media Literacy and the Challenges of Contemporary Media Culture: On Savvy Viewers and Critical Apathy*, „European Journal of Cultural Studies”, vol. 13, nr 3.
- N. Thurman, B. Lupton, *Convergence Calls. Multimedia Storytelling at British News Websites*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2008, vol. 14, nr 4.
- E. Tincknell, P. Raghuram, *Big Brother: Reconfiguring the 'Active' Audience of Cultural Studies?*, „European Journal of Cultural Studies” 2002, vol. 5, nr 2.
- S. Tong, *Cultural Resources, Creative Industries and the Long Economy*, „International Journal of Cultural Studies” 2006, vol. 9, nr 3.
- R. Tushnet, *Legal Fictions: Copyright, Fan Fiction, and a New Common Law*, „Loyola L.A. Entertainment Law Journal” 1997, vol. 17.
- W. Uricchio, *Beyond the Great Divide. Collaborative Networks and the Challenge to Dominant Conceptions of Creative Industries*, „International Journal of Cultural Studies” 2004, vol. 7, nr 1.
- M.C.E. Van der Bly, *Globalization and the Rise of One Heterogeneous World Culture: A Microperspective of a Global Village*, „International Journal of Comparative Sociology” 2007, vol. 48, nr 2–3.
- K. Vidmar-Horvat, *The Globalization of Gender: Ally McBeal in Post-Socialist Slovenia*, „European Journal of Cultural Studies” 2005, vol. 8, nr 2.
- S. Wakefield, *„Your Sister in St. Scully”: An Electronic Community of Female Fans of The X-Files*, „Journal of Popular Film and Television” 2001, vol. 29, nr 3.

- G. Wang, E. Yueh-yu Yeh, *Globalization and Hybridization in Cultural Products: The Cases of Mulan and Crouching Tiger, Hidden Dragon*, „International Journal of Cultural Studies” 2005, vol. 8, nr 2.
- T. Wang, *Understanding Local Reception of Globalized Cultural Products in the Context of the International Cultural Economy: A Case Study on the Reception of Hero and Daggers in China*, „International Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 4.
- J. Welker, *Beautiful, Borrowed, and Bent: „Boys’ Love” as Girls’ Love in Shōjo Manga*, „Signs: Journal of Women in Culture and Society” 2006, vol. 31, nr 3.
- B. Wellman, *Physical Place and Cyber Place: The Rise of Personalized Networking*, „International Journal of Urban and Regional Research” 2001, vol. 25, nr 2.
- E. Whiteman, *„Just Chatting”: Research Ethics and Cyberspace*, „International Journal of Qualitative Methods” 2006, vol. 6, nr 2.
- N. Whiteman, *The De/Stabilization of Identity in Online Fan Communities*, „Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies” 2009, vol. 15, nr 4.
- T. Wilson, *On Playfully Becoming the ‘Other’: Watching Oprah Winfrey on Malaysian Television*, „International Journal of Cultural Studies” 2001, vol. 4, nr 1.
- E. Woledge, *Decoding Desire: From Kirk and Spock to K/S*, „Social Semiotics” 2005, vol. 15, nr 2.
- A. Wood, *‘Straight’ Women, Queer Texts: Boy-Love Manga and the Rise of a Global Counterpublic*, „Women’s Studies Quarterly” 2006, vol. 34, nr 1/2.
- L. Yang, *All for Love: The Corn Fandom, Prosumers, and the Chinese Way of Creating a Superstar*, „International Journal of Cultural Studies” 2009, vol. 12, nr 5.
- Y. Zhu, *Transnational Circulation of Chinese Language Television Dramas*, „Global Media and Communication” 2008, vol. 4, nr 1.
- D. Zwick, S.K. Bonsu, A. Darmondy, *Putting Consumers to Work: ‘Co-Creation’ and Marketing Govern-Mentality*, „Journal of Consumer Culture” 2008, vol. 8, nr 2.

Źródła internetowe

- T. Apperley, *Citizenship and Consumption: Convergence Culture, Trans Media Narratives, and the Digital Divide*, [w:] *Proceedings of IE2007: Australasian Conference on Interactive Entertainment*, RMIT University, http://unimelb.academia.edu/ThomasApperley/Papers/358580/Citizenship_and_Consumption_Convergence_Culture_Transmedia_Narratives_and_the_Digital_Divide (odczyt: 17.01.2011).

- B. Åström, „Let's Get Those Winchesters Pregnant”: Male Pregnancy in „Supernatural” Fan Fiction, „Transformative Works and Cultures” 2010, vol. 4, <http://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/135> (odczyt: 24.07.2010).
- M. Barker, *Envisaging 'Visualisation': Some Challenges from the International Lord of the Rings Audience Project*, „Film-Philosophy” 2006, vol. 10, nr 3, <http://www.film-philosophy.com/2006v10n3/barker.pdf> (odczyt: 31.01.2011).
- N.K. Baym, *The New Shape of Online Community: The Example of Swedish Independent Music Fandom*, „First Monday”, vol. 12, nr 8, <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/1978/1853> (odczyt: 7.10.2010).
- D. Beer, R. Burrows, *Sociology and, of and in Web 2.0: Some Initial Considerations*, „Sociological Research Online” 2007, vol. 12, nr 5, <http://www.socresonline.org.uk/12/5/17.html> (odczyt: 31.10.2010).
- J.H. Bennett, *A Preliminary History of American Anime Fandom*, http://akon.com/bm/bm~doc/prelim_history.pdf (odczyt: 6.10.2010).
- D. Best, *Web 2.0 Next Big Thing or Next Big Internet Bubble?*, <http://page.mi.fuberlin.de/~best/uni/WIS/Web2.pdf> (odczyt: 10.10.2010).
- J. Burgess, *High Culture as Subculture: Brisbane's Contemporary Chamber Music Scene*, <http://eprints.qut.edu.au/28527/> (odczyt: 14.08.2010).
- R.L. Busker, *On Symposia: Livejournal and the Shape of Fannish Discourse*, „Transformative Works and Cultures” 2008, vol. 1, <http://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/49/23> (odczyt: 25.05.2010).
- J. Clarke, *Affective Entertainment in „Once More with Feeling”: A Manifesto for Fandom*, „Refractory: A Journal of Media Entertainment” 2003, vol. 2, <http://blogs.arts.unimelb.edu.au/refractory/2003/03/18/affective-entertainment-in-once-more-with-feeling-a-manifesto-for-fandom-jamie-cl Clarke/> (odczyt: 10.11.2011).
- F. Coppa, *Women, „Star Trek”, and the Early Development of Fannish Viding*, „Transformative Works and Cultures” 2008, vol. 1, <http://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/44> (odczyt: 23.07.2010).
- R.J. Cross, *The Teddy Boy as Scapegoat*, http://elib.doshisha.ac.jp/cgi-bin/retrieve/sr_bookview.cgi/U_CHARSET.utf-8/BD00004445/Body/g00012.pdf (odczyt: 4.05.2010).
- S. Cumberland, *Private Uses of Cyberspace: Women, Desire, and Fan Culture*, <http://web.mit.edu/comm-forum/papers/cumberland.html> (odczyt: 5.09.2010).
- J.C. Davis, *Japanese Animation in America and Its Fans*, <http://hdl.handle.net/1957/8736>, (odczyt: 6.10.2010).

- M. Deuze, *Towards Professional Participatory Storytelling in Journalism and Advertising*, „First Monday” 2005, vol. 10, nr 7, <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/1257/1177> (odczyt: 4.11.2010).
- T. Eagar, *A Conceptual Model of Cult Brand Behaviour*, <http://smib.vuw.ac.nz:8081/WWW/ANZMAC2004/CDsite/papers/eagar1.PDF> (odczyt: 24.08.2010).
- L. Eng, *Otak-Who? Technoculture, Youth, Consumption, and Resistance. American Representations of a Japanese Youth Subculture*, <http://www.cjas.org/~leng/otaku.pdf> (odczyt: 29.04.2010).
- M. Federman, *What is the Meaning of the Medium is the Message*, http://individual.utoronto.ca/markfederman/article_mediumisthemessage.htm (odczyt: 14.10.2010).
- S. Ford, *Fanning the Audience's Flames: Ten Ways to Embrace and Cultivate Fan Communities*, http://convergenceculture.org/research/c3_fanning_the_flames.pdf (odczyt: 24.12.2010).
- S. Ford, *Fandemonium: A Tag Team Approach to Enabling and Mobilizing Fans*, http://convergenceculture.org/research/c3_fandemonium.pdf (odczyt: 24.12.2010).
- S. Ford, *Pinning Down Fan Involvement: An Examination of Multiple Modes of Engagement for Professional Wrestling Fans*, http://211.157.108.49/NR/rdonlyres/Comparative.../ford_role_playing.pdf (odczyt: 14.10.2010).
- L. Geraghty, *'Help When Times Are Hard': Bereavement and Star Trek Fan Letters*, „Refractory: A Journal of Media Entertainment” 2004, vol. 5, <http://blogs.arts.unimelb.edu.au/refractory/2004/02/03/help-when-times-are-hard-bereavement-and-star-trek-fan-letters-lincoln-geraghty/> (odczyt: 10.11.2011).
- R.M. Gill, *Stalking the Fan: Locating Fandom in Modern Life*, <https://dspace.stir.ac.uk/dspace/handle/1893/1779> (odczyt: 26.05.2010).
- B. Gooch, *The Communication of Fan Culture: The Impact of New Media on Science Fiction and Fantasy Fandom*, <http://hdl.handle.net/1853/21818> (odczyt: 28.04.2010).
- V. Grassmuck, *„I'm Alone, But Not Lonely”: Japanese Otaku-Kids Colonize the Realm of Information and Media, a Tale of Sex and Crime from a Faraway Place*, <http://waste.informatik.hu-berlin.de/grassmuck/texts/otaku.e.html> (odczyt: 3.05.2010).
- V. Grassmuck, *Man, Nation & Machine: The Otaku Answer to Pressing Problems of the Media Society*, http://waste.informatik.hu-berlin.de/grassmuck/Texts/otaku00_e.html (odczyt: 3.05.2010).
- J. Gray, *Malawian Media Consumption*, <http://www.extratextual.tv/2008/07/malawian-media-consumption-part-i-film/> (odczyt: 17.01.2011).

- J. Hartley, *Facilitating the Creative Citizen*, <http://www.onlineopinion.com.au/view.asp?article=5036> (odczyt: 7.11.2010).
- L. He, *Avatar and Chinese Fan Culture*, http://www.henryjenkins.org/2010/03/avatar_and_chinese_fan_culture.html (odczyt: 31.01.2011).
- M.J. Herzing, *The Internet World of Fan Fiction*, http://digarchive.library.vcu.edu/dspace/bitstream/10156/1705/1/herzingmj_thesis.pdf (odczyt: 10.01.2011).
- M. Hills, *Transcultural Otaku: Japanese Representations of Fandom and Representations of Japan in Anime/Manga Fan Cultures*, <http://web.mit.edu/cms/Events/mit2/Abstracts/MattHillspaper.pdf> (odczyt: 27.01.2011).
- R. Inglehart, *Inglehart-Welzel Cultural Map of the World*, http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/article_base_54 (odczyt: 24.01.2011).
- M. Jakobsson, *Virtual Worlds and Social Interaction Design*, http://mjson.se/doc/virtual_worlds.pdf (odczyt: 22.10.2010).
- K. Jarrett, *Interactivity Is Evil! A Critical Investigation of Web 2.0*, „First Monday” 2008, vol. 13, nr 3, <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/2140/1947> (odczyt: 12.10.2010).
- R. Jayme, *Convention Cosplay: Subversive Potential in Anime Fandom*, <https://circle.ubc.ca/handle/2429/7116> (odczyt: 4.05.2010).
- H. Jenkins, *I Want My Geek TV!*, „Flow”, <http://flowtv.org/2005/09/i-want-my-geek-tv/> (odczyt: 14.10.2010).
- H. Jenkins, *The Poachers and the Stormtroopers*, <http://www.asc.upenn.edu/courses/comm334/Docs/poaching.pdf> (odczyt: 31.08.2010).
- Q. Jones, *Virtual-Communities, Virtual Settlements & Cyber-Archeology: A Theoretical Outline*, „Journal of Computer-Mediated Communication” 1997, vol. 3, nr 3, <http://jcmc.indiana.edu/vol3/issue3/jones.html> (odczyt: 25.08.2010).
- A. Komorowski, *O popkulturze i humanistach*, http://www.culture.pl/culture-pelna-tresc/-/eo_event_asset_publisher/Je7b/content/o-popkulturze-i-humanistach (odczyt: 8.01.2011).
- X. Li, *Dis/Locating Audience: Transnational Media Flows and the Online Circulation of East Asian Television Drama*, <http://dspace.mit.edu/bitstream/handle/1721.1/59732/670237298.pdf> (odczyt: 31.01.2011).
- Y. Li, *Japanese Boy-Love Manga and the Global Fandom: A Case Study of Chinese Female Readers*, <https://scholarworks.iupui.edu/handle/1805/1936> (odczyt: 14.01.2011).
- G.Z. Liu, *Virtual Community Presence in Internet Relay Chatting*, „Journal of Computer-Mediated Communication” 1999, vol. 5, nr 1, <http://jcmc.indiana.edu/vol5/issue1/liu.html> (odczyt: 25.08.2010).

- G.A. Long, *What Is Transmedia Storytelling: Business, Aesthetics and Production at the Jim Henson Company*, <http://cms.mit.edu/research/theses/GeoffreyLong2007.pdf> (odczyt: 14.10.2010).
- J. Lugo, M. Lossada, T. Sampson, *Latin America's New Cultural Industries Still Play Old Games – From the Banana Republic to Donkey Kong*, „Journal of Games Studies” 2002, vol. 2, nr 2, <http://www.gamestudies.org/0202/lugo> (odczyt: 20.01.2011).
- A. McKee, *Which Is the Best Doctor Who Story? A Case Study in Value Judgements Outside the Academy*, „Intensities: The Journal of Cult Media” 2001, vol. 1, <http://intensities.org/Essays/McKee.pdf> (odczyt: 31.01.2011).
- M.J. McLelland, *Local Meanings in Global Space: A Case Study of Women's „Boy Love” Web Sites in Japanese and English*, „Mots Pluriels” 2001, nr 19, <http://motspluriels.arts.uwa.edu.au/MP1901mcl.html> (odczyt: 30.01.2011).
- M.J. McLelland, S. Yoo, *The International Yaoi Boys' Love Fandom and the Regulation of Virtual Child Pornography*, <http://ro.uow.edu.au/artspapers/192> (odczyt: 14.01.2011).
- S. Mehra, *Copyright and Comics in Japan: Does Law Explain Why All the Cartoons My Kid Watches Are Japanese Imports?*, „Rutgers Law Review”, vol. 55, <http://ssrn.com/abstract=347620> (odczyt: 26.11.2011).
- N. Miczek, *Online Rituals in Virtual Worlds, Christian Online Services between Dynamics and Stability*, „Online – Heidelberg Journal of Religions on the Internet”, vol. 03.1, http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/volltextserver/frontdoor.php?source_opus=8293 (odczyt: 22.10.2010).
- J. Mittell, *Sites of Participation: Wiki Fandom and the Case of Lostpedia*, „Transformative Works and Cultures” 2009, vol. 3, <http://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/118/117> (odczyt: 25.05.2010).
- P. Norris, *Cosmopolitans, Nationalists and Parochials: Globalization and Cultural Change*, <http://www.hks.harvard.edu/fs/pnorris/Acrobat/COSMOPOL.PDF> (odczyt: 31.01.2011).
- J. Nowak, *Fan Fiction, Learning, and the Library*, <http://classes.tametheweb.com/jeffnowak/files/2009/04/research-paper.pdf> (odczyt: 11.01.2011).
- H. Ok, *Click Click Ranger: A Transmedia Experiment for Korean Television*, http://henryjenkins.org/2009/11/click_click_ranger_a_transmedi.html (odczyt: 31.01.2011).
- O. Okome, *Nollywood: Spectatorship, Audience and the Sites of Consumption*, „Postcolonial Text” 2007, vol. 3, nr 2, <http://postcolonial.org/index.php/pct/article/download/763/425> (odczyt: 17.11.2010).
- M.R. Parks, K. Floyd, *Making Friends in Cyberspace*, „Journal of Computer-Mediated Communication” 1996, vol. 1, nr 4, <http://jcmc.indiana.edu/vol1/issue4/parks.html> (odczyt: 5.07.2010).

- S. Petersen, *Loser Generated Content: From Participation to Exploitation*, „First Monday” 2008, vol. 13, nr 3, <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/2141/1948> (odczyt: 12.10.2010).
- K. Prassolova, *‘Oh, Those Russians!': The (Not So) Mysterious Ways of Russian-Language Harry Potter Fandom*, http://www.henryjenkins.org/2007/07/oh_those_russians_the_not_so_m.html (odczyt: 31.01.2011).
- N. Rambukkana, *Is Slash an Alternative Medium? „Queer” Heterotopias and the Role of Autonomous Media Spaces in Radical World Building*, „Affinities: A Journal of Radical Theory, Culture and Action” 2007, vol. 1, nr 1, <http://journals.sfu.ca/affinities/index.php/affinities/article/.../8/42> (odczyt: 23.12.2010).
- C.L.D. Reinhard, *If One Is Sexy, Two Is Even Sexier: Dialogue with Slashers on Identity and the Internet*, http://rudar.ruc.dk/bitstream/1800/4062/1/Reinhard_2009_slash_identity.pdf (odczyt: 23.12.2010).
- A.M. Salter, *„Once More a Kingly Quest”: Fan Games and the Classic Adventure Genre*, „Transformative Works and Cultures” 2009, vol. 2, <http://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/33> (odczyt: 17.07.2010).
- T. Scholz, *Market Ideology and the Myths of Web 2.0*, „First Monday” 2008, vol. 13, nr 3, <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/2138/1945> (odczyt: 12.10.2010).
- R. Shave, *Slash Fandom on the Internet or Is the Carnival Over?*, „Refractory: A Journal of Media Entertainment” 2004, vol. 6, <http://blogs.arts.unimelb.edu.au/refractory/2004/06/17/slash-fandom-on-the-internet-or-is-the-carnival-over-rachel-shave/#more-53> (odczyt: 23.12.2010).
- P. Siuda, *Polscy fansuberzy anime, czyli z Anną Koralewską na temat fanów-tłumaczy – część IV*, http://popularny.blogspot.com/2010/03/polscy-fan-suberzy-anime-czyli-z-anna_25.html (odczyt: 25.05.2010).
- P. Siuda, *T.L. Taylor Play between Worlds, czyli „wychodząc” poza opakowanie „Przegląd Socjologii Jakościowej”* 2010, t. VI, nr 2, http://www.qualitative-sociologyreview.org /PL/archive_pl.php (odczyt: 27.08.2010).
- P. Siuda, *Twórczość fanów – nowe formy*, <http://www.piotrsiuda.pl/2011/01/tworczosc-fanow-nowe-formy.html> (odczyt: 31.01.2011).
- S.V. Srinivas, *Devotion and Defiance in Fan Activity*, [w:] *Making Meaning in Indian Cinema*, red. R.S. Vasudevan, New Delhi 2000, http://hongkongaction.cscsarchive.org/docs/devotion_defiance.pdf (odczyt: 31.01.2011).
- L.E. Stein, *„What You Don’t Know”: Supernatural Fan Vids and Millennia Theology*, „Transformative Works and Cultures” 2010, vol. 4, <http://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/192/158> (odczyt: 25.05.2010).

- M.A. Tatum, *Identity and Authenticity in the Filk Community*, „Transformative Works and Cultures” 2009, vol. 3, <http://journal.transformative-works.org/index.php/twc/article/view/139> (odczyt: 20.07.2010).
- J.R. Taylor, *Convention Cosplay: Subversive Potential in Anime Fandom*, <http://circle.ubc.ca/handle/2429/7116> (odczyt: 24.07.2010).
- P. Théberge, *Everyday Fandom: Fan Clubs, Blogging, and the Quoti-dian Rhythms of the Internet*, „Canadian Journal of Communication” 2005, vol. 30, nr 4, <http://www.cjc-online.ca/index.php/journal/article/view/1673/1810> (odczyt: 23.12.2010).
- R. Tushnet, *User-Generated Discontent: Transformation in Practice*, „Columbia Journal of Law & the Arts” 2008, vol. 31, <http://www.tushnet.com/law/usergenerated.pdf> (odczyt: 23.12.2010).
- S.S. Vrooman, *Flamethrowers, Slashers and Witches: Gendered Communication in a Virtual Community*, „Communication Quarterly” 2000, vol. 48, nr 4, http://www.commstudy.com/Vrooman_2001.pdf (odczyt: 27.01.2011).
- D. Zimmer, *„Just a Television Show?” – The Myth of Star Trek: A Study on the Development, the Contents, the Ideas and the Meaning of an American Phenomenon with Focus on the Original Series (1966–1969)*, <http://schnorchelfabrik.de/facharbeit/fa00.pdf> (odczyt: 8.01.2011).
- T. Żaglewski, *Na tropie emeferów*, <http://www.piotrsiuda.pl/2011/01/na-tropie-emeferow.html> (odczyt: 8.01.2011).